

WBL Magazine

JAARGANG 41 - Nummer 1276 - April 2021

UITGAVE VAN DE WERKGROEP BEHOUD LOPIKERWAARD

Adverteren in dit Magazine

Voor een gering bedrag kunt u uw bedrijf of organisatie onder de aandacht brengen bij de lezers van dit Magazine. U ondersteunt daarmee de Werkgroep Behoud Lopikerwaard en maakt mede de uitgave van het Magazine mogelijk. Belangstelling? Stuur dan een mailtje naar: webmaster@werkgroepbehoudlopikerwaard.nl

HET WBL MAGAZINE VOORTAAN

DIGITAAL I.P.V. PER POST?

Vanaf het volgende nummer bieden wij onze leden/donateurs de mogelijkheid om dit Magazine niet langer per post te ontvangen maar in plaats daarvan een digitale versie. Dit bespaart ons naast verzendkosten ook drukkosten en het bespaart papier. Alle beetjes helpen.

Wilt u van deze mogelijkheid gebruik maken? Stuur dan een mailtje naar: webmaster@werkgroepbehoudlopikerwaard.nl

Het volgende WBL Magazine verschijnt in augustus a.s. Hebt u ideeën over onderwerpen die u graag beschreven ziet worden of wilt u zelf een redactionele bijdrage leveren?

Neem dan contact op met Tineke Honkoop: redactie@werkgroepbehoudlopikerwaard.nl

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	Pag. 2
Toekomst van Lopik	Pag. 2
Dijk-driedaagse	Pag. 5
Monsterrollen dijkleger	Pag. 5
Vaccineren	Pag. 6
Archief Willige Langerak	Pag. 14
Van het bestuur	Pag. 15
Fruitcollectie IJsselstein	Pag. 18
Daken gezocht	Pag. 24
Herman de Manmaand	Pag.26

Reacties op het artikel "Toekomst van Lopik" kunnen gemaïld worden naar:

webmaster@werkgroepbehoudlopikerwaard.nl

WBL ONLINE

www.werkgroepbehoudlopikerwaard.nl

Drukkerij Grafimedia uit het hart
VAN MIDDEN

drukt het WBL Magazine

Een woordje vooraf

Waarom zijn wij op aard? Nee hier bedoel ik niet een existentiële vraag rond Pasen, maar waarom is de WBL er? Wat is haar functie? Ruim 40 jaar geleden werd de Werkgroep Behoud Lopikerwaard opgericht in de Lopikerwaard als actiegroep voor het behoud en de versterking van de natuur en het landschap in de Lopikerwaard. Voornamelijk om tegenwicht te kunnen bieden aan de destijds op hand zijnde ruilverkaveling. Heeft de WBL vandaag de dag nog bestaansrecht? Snijdt het nog hout wat we doen? Het bestuur van de WBL heeft een stuk geschreven waar we weer mee verder kunnen; De doelstelling en taken van de WBL zijn beschreven in een visiedocument. Uiteindelijk is het waarom de WBL is opgericht niet veel anders dan wat we heden ten dagen willen; bescherming van het eigen karakter van de stadjes, dorpen en het karakteristieke landschap in de Lopikerwaard. Ook nu nog actueel.

Lopik onderzoekt door gebrek aan financiële middelen naar samenwerking met andere gemeenten. Dit was decenia terug nog vloeken in de kerk. Denk aan de suggestie om Montfoort, Oudewater en Lopik te voegen tot één MOL gemeente! We zijn 20 jaar verder en herindeling is nu een reële optie. Ook hier de vraag wat moeten we behouden? Wat is er zo eigen op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie in samenhang met de leefomgeving? En wat dacht je van de energietransitie. Iedere gemeente heeft dit op de agenda staan. De WBL besteed hier in dit Magazine altijd veel aandacht aan.

Nog een belangrijke vraag van deze tijd? Heb je al een Covid-vaccin gehad? Wim van de Putten heeft de vaccins bij dieren allemaal voor je op een rijtje gezet. Weet je overigens dat veel virologen hun studie zijn begonnen met diergeneeskunde?

Van diergeneeskunde naar Nationale Volksgezondheid. Het lijkt een onlogische stap maar dat is het allerm minst. De samenwerking tussen diergeneeskunde en humane geneeskunde is groot. De gezondheid van mens, dier en milieu zijn met elkaar verbonden. Zeker in een klein land als Nederland met veel inwoners, dieren en landbouw op een kleine oppervlakte. Veel virussen bij de mens ontstonden uit dierlijke virussen.

Nog een weetje? Wist je dat de grootste openbare fruitbomencollectie in IJsselstein staat? Nee ik ook niet maar het is wel zo. In de jaren 70 is landschapsarchitect George Otter begonnen met het planten van allerlei soorten rassen. Sommige soorten komen nog alleen voor in IJsselstein. Ivon Vrolijk van Klimaat Neutraal IJsselstein werkt samen met Lucas van Loenen van de University van Applied Sciences van Hall Larenstein. Alle bomen zijn geïnventariseerd en in een GIS kaart zichtbaar gemaakt. Samen met lokale experts en vrijwilligers is er tevens een Bioblitz uitgevoerd. Dit is een onderzoek van 24 uur op een bepaalde plek. Iedere deelnemer kan daar zijn of haar specialisatie kwijt. Dit fenomeen is uit Amerika over gewaaid en wordt ook in Nederland steeds populairder.

Een beetje bewegen? Dat komt goed uit. Loes Truijens van Instituut Voor Natuureducatie en Duurzaamheid heeft, hoe toepasselijk, een digitale fruitbomenwandeling uitgezet langs de fruitcollectie in IJsselstein. In deze lentetijd een lust voor het oog. Als u niet te lang wacht pakt u de bloesem nog even mee!

Fijne wandeling en veel leesplezier!

Tineke Honkoop

COLOFON

WBL Magazine

is een uitgave van de Stichting Werkgroep Behoud Lopikerwaard (WBL).

De stichting is ingeschreven in het stichtingenregister K.v.K. onder nr. 41179802.

Kopij en info aan:

Redactie WBL Magazine
Moerasbos 25
3411 WD Lopik
0348-553006 /
06-10302055

Samenstelling redactieteam

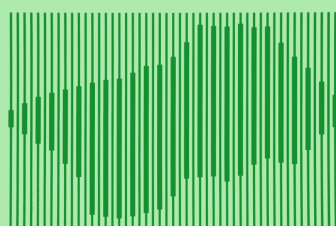
Tineke Honkoop
Wim van der Putten
Theo Hattink

Vormgeving & opmaak

Jan Kooijman

Foto omslag:

Jan Kooijman

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

door Wim Boesten, voorzitter Werkgroep Behoud Lopikerwaard

“Toekomst van Lopik” door Jan Kooijman, raadslid in Lopik van 1986 tot 1998. Vervolgens was hij gedurende 12 jaar wethouder en nam in april 2010 afscheid.

Bestuur WBL

Voorzitter:

Wim Boesten

Secretaris:

Wim van der Putten

06-51503306

Penningmeester:

Leo van den Berg

06-22468863

Leden van het bestuur

Henriëtte Keijzer

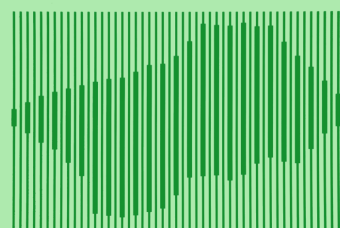
06-24532952

Irene Schuller

06-28407546

Marco Buitelaar

06-42916424

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Van de Voorzitter

Toen ik ruim 10 jaar geleden aantrad als voorzitter van de WBL raakte ik geïnspireerd door de bijeenkomsten die ik bijwoonde in onze regio van de Gebiedscommissie de Utrechtse Waarden.

Het was een samenwerkingsverband in de Lopikerwaard van de gemeenten Oudewater, Montfoort, Lopik en IJsselstein. Leuke meetings waarbij ambtenaren en wethouders van deze gemeenten betrokken waren, alsmede het Waterschap, agrarische ondernemers, Struinen en Vorsen, ondernemers etc. etc.

Maar na het vertrek in 2010 van Jan Kooijman, zeer verdienstelijke en inspirerende voorzitter, ging het met de betekenis en ambities van de samenwer-

king in de Utrechtse Waarden bergafwaarts. Er leek geen vruchtbare bodem voor samenwerking (?) Of is dat slechts schijn, gebeurt er toch meer op dit gebied tussen de gemeenten? De gemeenten hebben in verband met energietransitie de laatste jaren meer samengewerkt dus..... Hoe gaat de toekomst in de Lopikerwaard er uit zien?

Onlangs kwam de heer Strien, raadslid in de gemeente Lopik, in het nieuws toen hij een discussie opende of gemeentelijke herindeling opportuun is. Hoe ziet de bestuurlijke samenwerking en toekomst eruit in de Lopikerwaard? Ik geef in dit voorwoord gaarne ruimte aan Jan Kooijman met zijn ervaring over ins en outs op dit thema (zie het verhaal van zijn hand hieronder).

Toekomst van Lopik

Op het moment dat ik dit stukje zit te tikken is het de ochtend na de raadsvergadering van 23 maart waarin een ruime meerderheid van de Lopikse gemeenteraad zich uitsprak voor bestuurlijke opschaling. Voor een gemeentelijke herindeling dus. Zo, dat weten we dus: Lopik is op zoek naar een geschikte partner.

Lopik of Loopjij

“Dit zeer belegen grapje, met een baard van een overjarige hipster”, zijn de eerste woorden van de notitie die in opdracht van het Lopikse college werd gemaakt om te kunnen bepalen of de gemeente nog wel in staat blijkt om haar taken naar behoren te kunnen uitvoeren. Het stuk stemt niet vrolijk. Er wordt momenteel in de gemeente Lopik vooral re-actief gehandeld. Er wordt wel hard gewerkt aan oplossingen, maar daardoor is er geen aandacht voor de oorzaak van de problemen. Die vicieuze cirkel blijkt lastig te doorbreken. De tijd ontbreekt om strategische

keuzes te maken en omdat er zich steeds weer andere problemen die om oplossingen vragen aandienen.

“Simpele” oplossingen, zoals bijvoorbeeld de gemeentewerf een dag extra per week sluiten of het onderhoudsniveau van het openbaar groen naar beneden bijstellen, levert natuurlijk wel wat financiële ruimte op, maar onvoldoende. Extra uitgaven in het sociale domein (o.a. jeugdhulpverlening) en in het kader van Covid-19 (steunpakketten) hebben de noodzaak om ernstig na te denken over de vraag of Lopik nog wel zelf in staat is te bepalen welke taken er uitgevoerd worden en hoe, naar voren gehaald.

“Zijn we nog wel in staat om de belangen van de inwoners goed te dienen” was de centrale vraag waarover de gemeenteraad zich boog. In de notitie van het college wordt die vraag kortweg met “neen” beantwoord. “De organisatie is nog steeds in staat om op de basisdienstverlening op orde te houden, maar is onvoldoende in staat om op

strategisch niveau de ballen in de lucht te houden. Dit komt door de kwantitatieve beperkingen en is geen diskwalificatie van de medewerkers”, aldus het Lopikse college. Het college legde de gemeenteraad 3 sporen voor waaruit gekozen kon worden en er werd van de gemeenteraad een richting gevraagd waarin het vervolgproces gerealiseerd zou kunnen worden.

De 3 voorgestelde sporen waren:

1. Lopik is in staat om alleen basisdiensten te verlenen.

De gemeente is dan nog meer dan nu alleen in staat om de wettelijke taken uit te voeren.

2. Lopik is in staat om basisdiensten te verlenen en strategische vraagstukken op te pakken.

Lopik wordt dan lid van de zogenaamde U16, de regionale samenwerking waar steeds meer ruimtelijk beleid wordt gemaakt. Denk dan aan bijvoorbeeld de Regionale Energie Strategie (RES) en ook beleid t.a.v. de klimaatadaptatie en recreatieve ruimte vanwege de toeneemende druk vanuit het stedelijk gebied. Lopik leunt nu op de regio, maar bij dit spoor kan Lopik zelf ambtelijke capaciteit inbrengen en daarmee de belangen van de Lopikse burger behartigen. In totaal zou er dan zo’n 1,5 miljoen extra voor personeel beschikbaar moeten komen (structureel per jaar) om alles goed op te kunnen pakken.

Dit zal leiden tot een belastingverhoging van zo’n € 350,- voor elk huishouden. Door deze extra inzet van het geld ontstaat er een organisatie die evengoed voor een gemeente van 50.000 inwoners (Lopik heeft nu ca. 14.400 inwoners) zou kunnen functioneren.

3. Lopik is in staat om basisdiensten te verlenen en strategische vraagstukken op te pakken en kan pro-actief zijn.

Een mooi voorbeeld hiervan is de nieuwgevormde gemeente Krimpenerwaard waar bijv. een medewerker zich samen met de agrarische sector bezighoudt met de bodemdaling.

Ook kan de gemeente hierbij actief bezig gaan om bijv. financiële middelen die beschikbaar zijn gekomen in het kader van de Green Deal in te zetten in

het gebied. De extra benodigde middelen hierbij werden becijferd op zo’n 3 miljoen, hetgeen voor de huidige Lopikse schaal een paar bruggen te ver is.

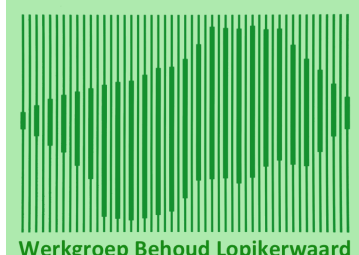
De gemeenteraad sprak zich in meerderheid uit voor dat 3^e spoor. En daarbij is aangegeven dat het niet reëel is te denken dat Lopik dit spoor als zelfstandige gemeente zou kunnen realiseren. Met dat meerderheidsbesluit gaat Lopik voor een verdere uitwerking van de bestuurlijke opschaling.

De inwoners

Zowel tijdens de eerder gehouden commissievergadering over deze materie en tijdens de raadsvergadering waren er slechts 2 (!) inspraakreacties, 1 zelfs niet eens uit de gemeente Lopik maar uit Schoonhoven. De inbreng van de inwoners uit de 9 kernen van Lopik was dus zo goed als nihil. Terecht ook dat de fracties zich afvroegen of en hoe de Lopikse inwoners bij de verdere gang van zaken kunnen worden betrokken.

Wat voor gemeente wil Lopik zijn en wat is de beste en betaalbare manier om de inwoners nu en in de toekomst te (be)dienen?

Als de Gemeente Lopik nu niets doet moet het de komende jaren veel lokale voorzieningen stopzetten met het risico daarna alsnog te moeten besluiten de koers te wijzigen.

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Er is nu vooral over de inwoners gesproken en niet met. Een simpel berichtje op de gemeentelijke Facebook-pagina, met een paar honderd volgers, of een berichtje op de wekelijks gemeente-pagina in een huis-aan-huisblad is natuurlijk volstrekt onvoldoende om de Lopikse burgers en bedrijven bij dit proces te betrekken. Gelukkig heeft de regionale pers het een en ander opgepakt, maar lang niet iedereen leest dit natuurlijk. Ik ben benieuwd hoe dit verzuim op korte termijn gaat worden goed gemaakt.

En hoe nu verder?

De eerste opdracht aan het Lopikse college is om een profielschets te maken waarin de sterke punten van de gemeente worden verwoord. Dit is nodig om mogelijke fusie-partners te verleiden om samen te gaan met Lopik. Ook zullen in het vervolgproces de contouren van de gewenste nieuw te vormen gemeente duidelijk moeten worden geschetst. Gaat Lopik voor een stedelijke of landelijke gemeente? Wat zal de omvang van de nieuw te vormen gemeente moeten zijn om aan de eisen, zoals gesteld aan spoor 3, te kunnen voldoen? Hoe moet rekening worden gehouden met de huidige samenwerkingen en welke rol is er voor de provincie weggelegd? Dit alles gaat zijn beslag krijgen in een projectplan waarbij, naar wij hopen, ook de inwoners, de Lopikse bedrijven en instellingen en de medewerkers hun inbreng zullen hebben.

Het is verleidelijk om alvast te speculeren op de mogelijke samenvoegingen. Sprekend met dorpsgenoten is al snel duidelijk dat er allerlei richtingen op gedacht kan worden. Er is zelfs gesuggereerd om de gemeente Lopik op te delen en deze delen afzonderlijk toe te voegen aan buur-gemeenten. Lopik is met zijn grote buitengebied natuurlijk een aantrekkelijk partij als het gaat om een aantal uitdagingen van deze tijd.

Het is geen geheim dat IJsselstein naar het Lopikse grondgebied lonkt als het om woningbouw gaat en ook zullen buurgemeenten maar wat graag de in-

spanningen die ze moeten leveren op het gebied van de energietransitie (windmolens en zonneparken) likkebaardend het Lopikse buitengebied hiervoor aan willen wijzen.

Vanuit Schoonhoven is aangegeven Lopik samen te voegen met de gemeente Krimpenerwaard. Weliswaar een suggestie die de provinciegrens overschrijdt, maar denkbaar. De provincie Utrecht heeft er immers bij het ontstaan van de gemeente Vijfheerenlanden een fors stuk grondgebied bijgekregen. Wat is er dan op tegen een stukje af te staan?

Destijds is de MOL-variant (Montfoort-Oudewater-Lopik) ten grave gedragen onder druk vanuit de bevolking. Wellicht komt deze variant opnieuw in beeld, ook al bevindt Oudewater zich inmiddels in een innige verstrengeling met Woerden. Mijn voorkeur zou hebben om bij de genoemde 3 gemeenten ook IJsselstein te voegen en met dit 4-tal een heuse Lopikerwaard-gemeente te laten vormen. Met ruim 70.000 inwoners is de schaal voldoende om voor een optimale dienstverlening, waarbij tevens pro-actief gewerkt kan worden aan een toekomstbestendige gemeente, garant te staan. Mij is niet bekend hoeveel oud zeer er nog zit bij Montfoort en IJsselstein na het pijnlijke mislukken van hun gezamenlijke back-office, maar ik stel voor deze variant bij voorrang te onderzoeken. Het levert een landelijk gemeente op (Utrechtse Waarden?) met historische stadskernen. Er is een duidelijke samenhang. Een aantrekkelijk open en groen gebied met voluit mogelijkheden voor de agrarische bedrijven in combinatie met natuurontwikkeling en recreatie, met voldoende bedrijventerreinen en ruimte voor woningbouw en energietransitie.

Maar, er zijn vast ook een aantal andere opties. Met Woerden? Ook al legden zo'n 2.000 jaar geleden de Romeinen al een grens (de limes) tussen Woerden en ons gebied. Met de Lekstroomgemeenten, Houten, Nieuwegein? Kortom bedenk het maar.

Ieder zal zo zijn voorkeuren hebben als het gaat om de toekomst van Lopik. Laat ons weten wat jullie voorkeur heeft en we kijken of we er een platform op de website voor kunnen inrichten. Het mailadres vind je aan de binnenzijde van het omslag.

Samen maken we de Lekdijk sterker en mooier!

Uiteraard worden de de Corona-maatregelen in acht genomen. Mocht het zo zijn dat juni nog niet verantwoord is, dan wordt de Dijkdriedaagse verplaatst naar een later moment.

www.rhcrijnstreek.nl

Dijk-driedaagse

Dijkgraaf Jeroen Haan en hoogheemraad Els Otterman, lopen op 2, 3 en 4 juni 2021 van Amerongen naar Schoonhoven. Graag nodigen zij u uit om een deel van het traject of het geheel hiervan mee te lopen.

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

Al wandelend gaan ze het gesprek aan met professionals, bestuurders, volksvertegenwoordigers, bewoners en andere geïnteresseerden. Het gesprek kan gaan over de dijk, het rivierenland-

schap, waterveiligheid en eventuele andere thema's die aan de dijk en de rivier gerelateerd zijn. Het landschap vertelt een deel van het verhaal maar er worden daarnaast inspirerende sprekers uitnodigen om op verscheidene plekken langs de dijk een inhoudelijke toelichting te geven of een boeiend verhaal te vertellen over het belang en de historie van de dijk. En ook voor anderen is er gelegenheid om op de mobiele zeepkist een korte pitch te geven.

Komende maanden wordt het programma steeds verder ingevuld. Met namen, plaatsen en tijden. Loopt u mee? Of wilt u op de hoogte blijven? Wij horen het graag, mail dan uw contactgegevens naar dijkdriedaagse@hdsr.nl.

Monsterrollen dijkleger

In de vorige editie was een mooi artikel te lezen van de hand van Carla Brokking over de dijkdoorbraak bij Jaarsveld in 1751. Het dijkleger speelde hierin natuurlijk ook een grote rol. Het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard (RHC), ook wel bekend als het streekarchief, heeft kortgeleden de monsterrollen van dit dijkleger digitaal inzichtelijk gemaakt.

De monsterrollen komen uit het archief van het Hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovendams en de IJsseldam (1328-1974), waar de Lopikerwaard deel van uit maakte.

Monsterrollen zijn de lijsten van de mannen die deel uitmaakten van het dijkleger, inclusief het materiaal dat zij mee moesten nemen. Het was verplicht voor alle weerbare mannen van 18 tot en met 60 jaar met tenminste vier morgen land in bezit om deel te nemen in dit dijkleger, tenzij men een goede reden had om niet deel te kunnen nemen

(bijvoorbeeld armoede). Ook was het mogelijk om het plicht af te kopen.

Het RHC heeft indexen gemaakt op deze monsterrollen, met tussenpozen van 25 jaar, lopende van 1630 tot en met 1850. Helaas is het archief niet volledig.

De monsterrollen van de jaren 1683-1783 ontbreken. Geïnteresseerden kunnen de indexen bekijken op de website van het RHC, www.rhcrijnstreek.nl. Hier zijn de monsterrollen van de plaatsen Achthoven, Benschop, Cabauw, Haastrecht, Hoenkoop, Jaarsveld, Lopik, Noord- en Zuid-Polsbroek, Willeskop, Willige Langerak, IJsselstein en Zeven-der te vinden.

U kunt nu dus vanuit huis bekijken of uw voorouders ook deel hebben uitgemakt van het dijkleger!

door Wim van der Putten,
dierenarts en bestuurslid
WBL

Vaccineren

Dit was een belangrijk onderdeel van mijn werk als dierenarts. Koeien, paarden, schapen, varkens, kippen, honden, katten maar ook duiven, konijnen en soms zelf fretten werden voortvarend gevaccineerd tegen een zeer breed scala aan ziektes.

We werden door de farmaceutische industrie ruimschoots voorzien van allerlei entstof-cocktails, ontworpen om alles zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Sommige van deze mengsels, zoals bij de hond, beschermden deze wel tegen 8 van de meest diverse ziektes. "Wel erg veel in een keer", vroeg ik me wel eens af maar volgens immunologen kun je wel tegen duizend ziektes tegelijk vaccineren... Komt nog steeds niet zo overtuigend over.

Enten van dieren

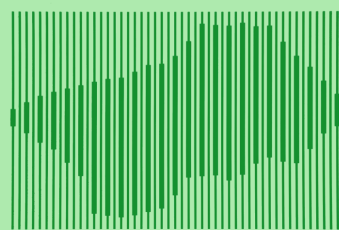
Vaccineren was het eerste dat ik als toekomstig dierenarts goed kon. Als student mocht je deze handeling al gelegaliseerd uitvoeren. Elk jaar moesten in Nederland in de winterperiode alle runderen tegen de gevreesde Mond-en-klauwzeer worden ingeënt. Daar maakte je als arme student dan ook dankbaar gebruik van, niet alleen voor de centen maar het was ook een mogelijkheid om alvast aan het beroep te ruiken en een gelegenheid te leren omgaan met de boeren en hun vee. Maanden trok ik van boerderij naar boerderij met kratten vol entstof achterin de au-

to van de dierenarts-echtgenote. Aangekomen op een boerderij moest voor het gebruik van de entstof deze eerst gemengd worden, want ook MKZ wordt veroorzaakt door een virus dat steeds muteert, zodat er ondertussen wel 7 sero-types zijn die geen enkele kruisimmunititeit hebben.

Na het openen van de staldeur, is de angstige blik van de koeien en de gespannenheid van de boer mij het meest bijgebleven. Het waren vooral de oudere koeien die de geautomatiseerde glinsterende injectiespuit met bijbehorende slangen meteen herkendden. Sommige koeien gingen op hun knieën zitten in de hoop dat ik dan niet bij de injectieplaats zou kunnen komen. Er moest een grote hoeveelheid pijnlijke entstof onderhuids in het kossem, een huidplooi tussen de voorbenen, geïnjecteerd worden. De pijnlijkheid van de

entstof was geen kleinzerigheid van die dieren, een rijke ervaring nadat de naald in mijn hand terechtgekomen was. Deze pijnlijkheid wordt veroorzaakt door het formaldehyde in het vaccin waarmee het MKZ-virus gedood was, maar er zat ook nog aluminiumhydroxide in om de entstof beter en langer te laten werken, het z.g. adjuvans. Sommige runderen begonnen zelfs te brullen als ik in de buurt kwam en dan ontstond er pas echt paniek en helaas

ook soms bij de boer. De koeien stonden 50 jaar geleden nog aangebonden achter de keukendeur en ze waren ook nog bewapend met soms enorme hoorns die ze in dit geval ook soms onverwacht gebruikten. Na op een dag 600 runderen gevaccineerd te hebben was je niet moe van het veterinaire werk maar van het atletisch ontwijken van die soms onverwachte snelle reacties van al die gehoorde koppen. Die pijnlijke vaccinatie was het wel meer dan waard na eeuwen van constante uitbraken van deze gevreesde en erg besmettelijke ziekte. Dit RNA-virus was in staat om zich minstens 5 kilometer via de wind te verspreiden en, indien niet gehinderd door bomen wel meer dan 10 km. In 1991 kwam er een Europees verbod op deze zeer succesvolle MKZ-vaccinatie om de export naar buiten de EU van vlees en melk veilig te stellen. Nog 3 flesjes vaccin, genoeg voor 150 volwassen koeien, heb ik achtergehouden als aandenken aan deze eenvoudige maar niet minder fantastische wetenschappelijke ontwikkeling uit die tijd.

Soorten immuniteit

Men onderscheidt een actieve en een passieve immunisatie, waarbij een actieve verkozen is boven een passieve omdat daarbij het lichaam zelf geprikkeld wordt om een weerstand op te bouwen tegen een ziekteverwekker. Het duurt echter wel een paar weken voordat het immuunapparaat zover is en soms is dit te risicovol als de ziekteverwekker direct bestreden moet worden. Men kan dan passief antistoffen toedienen, die meteen aan het werk kunnen gaan, maar deze zijn na enkele weken weer uit het bloed verdwenen. Wanneer een paard gecastreerd wordt, met daarbij een behoorlijk risico op een tetanusinfectie krijgt deze direct antistoffen toegediend, maar wordt tegelijkertijd ook gevaccineerd met een tetanusvaccin voor de langere termijn.

De eerste paar weken is het zeer tetanusgevoelige paard dan beschermd door het serum met antistoffen en daarna wordt de bescherming overge-

nomen door de door de vaccinatie opgebouwde antistoffen.

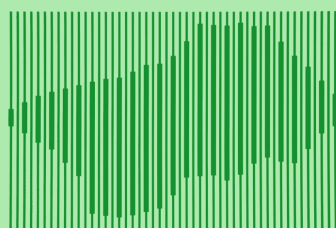
Waar komen die antistoffen vandaan? Die worden uit het bloed van gezonde paarden gehaald die al vaker gevaccineerd zijn. In het verleden werden door de farmaceutische industrie hiervoor speciale paarden gebruikt, zg. serumpaarden.

Vaccinatie als medische verworvenheid is zelden zo actueel geweest als tijdens deze coronapandemie. Langzamerhand was het iets vanzelfsprekends geworden, iets om te vergeten als je er niet door een of ander bureau aan herinnerd werd. Het is weer tijd voor een grieprik, DKTP en zo meer. Soms lijkt het bijna op een ingesleten traditie die zijn nut verloren heeft en er alleen nog is om de kassa van de farmaceutische industrie te spekken.

Ditzelfde wantrouwen en twijfel speelt ook in de diergeneeskunde. De overheid heeft zelfs sommige vaccinaties, zoals tegen mond- en klauwzeer en varkenspest verboden en gaat nu bij een uitbraak over tot het middeleeuwse afslachten; stamping out klinkt wat vriendelijker.

foto's rechtsonder: de "geautomatiseerde" mond-en-klauwzeerspuit met vaccin

Geschiedenis

Infectieziekten zijn de enige reden om mensen en dieren te vaccineren. Deze infectieziekten kunnen ontstaan wanneer ziektekiemen het lichaam binnendringen en zich verspreiden. Het lichaam reageert hierop met een ontstekingsreactie die gepaard gaat met koorts, roodheid, pijn, zwelling en verstoord algemeen welbevinden. De infectieziekten vormen nog altijd de belangrijkste groep van ziekten bij mens en dier. Vooral de koorts is een zeer snelle en belangrijke actie van het lichaam om een ziekteverwekker te lijf te gaan. De stofwisseling jaagt de lichaamstemperatuur op om zo de afweercellen extra te activeren en bovendien kunnen de meeste ziekteverwekkers zich bij deze hogere temperatuur niet meer vermenigvuldigen. Voor mij als dierenarts was een verhoogde temperatuur en hartslag dan ook een positief teken dat het lijf nog in volle strijd gewikkeld was met de ziekteverwekker (s). Erg ziek en een verlaagde temperatuur was meestal ongunstig met vaak het doodskruis in zicht.

Voor alle huidige vaccinaties geldt dat men eerst de ziekteverwekker moet kennen, kunnen isoleren en kweken om entstof te kunnen fabriceren. Toen 200 jaar geleden Edward Jenner - huisarts in Engeland - en zijn tijdgenoten gingen vaccineren, was er van isoleren en kweken nog geen sprake, omdat de ziekteverwekkers nog niet bekend waren. Zij wisten uit ervaring dat ziektemateriaal van dieren soms in staat was om mensen te beschermen tegen gelijkwaardige ziektes en zoals later bleek, veroorzaakt door familiale ziekteverwekkers. Voor de tijd van Jenner werd er ook al geprobeerd om mensen en dieren te beschermen tegen allerlei dodelijke ziektes. Bij de erg besmettelijke longpest van runderen werd er zelfs longweefsel van een overleden rund in de staart van gezonde runderen gespoten om ze op deze manier te beschermen. Ze verloren dan vaak wel hun staart maar altijd beter dan de longen. Het grote risico van dergelijke doe-het-zelf vaccinaties was dat je aan het werk was

met de dodelijke ziekteverwekker en deze goedbedoeld aan het verspreiden was, zodat deze - ongewenst - zo maar weer in de longen terecht zou kunnen komen.

Humaan werd de eerste echt succesvolle vaccinatie ruim 200 jaar geleden toegepast door Edward Jenner, die huisarts in Engeland. Hij had ervaren dat melkmeisjes door een eenvoudige koeienpok op hun handen beschermd waren tegen de zeer gevaarlijke mensenvok, die wel 20% kans gaf om eraan te overlijden. Die vrij onschuldige koeienpok komt bij melkkoeien vaak op de spenen en de uier voor. Na wat publieke weerstand werd dit de eerste echt succesvolle preventieve bescherming door een vaccinatie. Hij noemde dit 'vaccineren' omdat koe in het latijn 'vacca' is. Nu staat vaccineren voor alle inentingen en heeft niets meer met een koe van doen.

Al eeuwen hiervoor gebruikten de Chinezen ook een soortgelijke manier om mensen te beschermen tegen de humane pokken. De inhoud uit de pokken van mensen met een lichte pokkeninfectie werd daarvoor gebruikt en ze noemden deze methode "varioliatie", bepaald niet zonder risico. Was een van de gezinsleden gevaccineerd en was er een pok op zijn arm gekomen dan konden de andere familieleden hun arm tegen die pok houden, een goedkope en praktische manier om het hele gezin, familie, dorp te beschermen..."arm to arm". In die tijd had men van virussen nog geen weet maar ze realiseerden zich maar al te goed dat er 'iets' was dat deze infecties veroorzaakte.

foto: enting tegen 2 virusziekten, Bovine Virus Diarree en Infectieuze Rhinotracheites

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Een kleine honderd jaar later, in 1885 was het Louis Pasteur die hersenmateriaal van een aan hondsdolheid overleden meisje inspoot in de hersenen van een konijn. Het duurde wel 3 weken voordat het konijn hondsdol werd. Nam hij van dit overleden konijn weer wat hersenmateriaal en spoot hij dat weer in bij een volgend konijn dan werd deze tussentijd van overlijden steeds korter..., het virus werd na al die passages steeds virulenter voor het konijn maar, heel bijzonder, voor de mens steeds minder. Dit via wel 30 konijnen gepasseeerde virus gebruikte Pasteur om mensen na een dodelijke beet van een dolle hond te beschermen en met succes. Van over de gehele wereld reisde men naar Frankrijk om zich door Louis Pasteur te laten behandelen met dit 'gelapaniseerde' virus (lapin het Franse woord voor konijn). Louis Pasteur was niet in staat de veroorzaker van deze ziekte aan te tonen maar realiseerde zich heus al wel dat er een ziekteverwekker in het spel moest zijn die kleiner was dan een bacterie. Een virus is ook maar een honderdste van een bacterie groot.

Na deze periode werden heel veel bacteriële ziekteverwekkers geïsoleerd en werden er vaccins tegen gemaakt en was het vooral de Duitse tegenhanger van Louis Pasteur, Robert Koch die hier veel aan heeft bijgedragen. Omstreeks 1900 bleek dat er na filteren met hele fijne filters, die in staat waren bacteriën tegen te houden, met dit vloeibare filtraat toch nog ziektes overgebracht konden worden. Men was er zodoende van overtuigd dat er nog kleinere ziekteverwekkers moesten zijn en zo dacht men aanvankelijk dat deze vloeibaar waren. Toen in Duitsland omstreeks 1930 de elektronenmicroscopie was ontwikkeld, die wel 25.000 maal kon vergroten, bleek dat het ook om een zeer kleine vaste ziekteverwekker ging en was het virus werkelijkheid geworden. Toen men die mini-ziekteverwekker ook nog kon kweken in bebroede kippeneieren en op in leven gehouden gekweekt weefsel was er al snel een veelvoud aan virusvaccins ge-

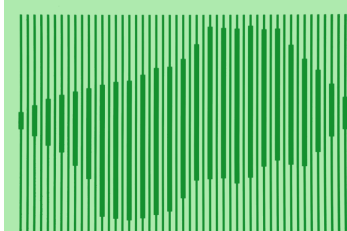
boren. Een virus kan zich in tegenstelling tot bacteriën alleen vermenigvuldigen in levend weefsel!

De medische maar ook de veterinaire wereld is ervan overtuigd dat vaccineren de grootste medische en veterinaire verworvenheid is tot nu toe. Met weinig kosten en risico's een enorm resultaat weten te boeken, zodat deze bescherming ook voor iedereen toegankelijk kan zijn. "Alles wat we nodig hebben om gezond te blijven geeft de natuur ons in overvloed", is dan ook een uitspraak van Sebastiaan Kneipp. Voor de eerste keer in mijn leven kijkt de mensheid nu weer uit naar de verlossing uit een pandemie door een vaccinatie. Tot nu waren vaccinaties om enorme sterfte een halt toe te roepen maar zoals nu spelen ook maatschappelijke en politieke redenen een belangrijke rol.

Virussen en hun ontrouw

Ziektes kunnen verdeeld worden in twee groepen, infectueus en niet infectueus. Een infectieus ziekte wordt veroorzaakt door een micro-organisme is vaak ook besmettelijk, maar niet altijd: bv hondsdolheid en botulisme gaan niet over van jou op de buurman. Een niet infectieus ziekte wordt veroorzaakt door trauma, giftige stoffen, stofwisselingsstoornissen en kanker. De belangrijkste oorzaak van infecties zijn bacteriën, virussen en protozoën. Virussen en bacteriën hebben ziekmakend heel veel gemeen met elkaar maar toch zijn er ook duidelijke verschillen. In tegenstelling tot bacteriën zijn virussen vooral gericht op één soort dier of de mens, dus gespecialiseerd op een beperkt aantal gastheren en dan ook nog op specifieke organen. Mazelvirus komt niet bij varkens voor en varkenspestvirus niet bij mensen. Het pokkenvirus zit graag op de huid, het hondsdolheidvirus in de hersenen. De meeste bacteriën voelen zich bij iedereen thuis.

Bacteriën kunnen enorme vieze stinkende en necrotische wonden veroorzaken, virussen doen dat nooit.

Virussen zijn veel besmettelijker dan bacteriën en kunnen op meerdere manieren de gastheer verlaten: via slijm, ontlasting, sperma, zweet en urine om andere wezens te besmetten. Virussen zijn wel heel gevoelig voor zonlicht. Weerstand tegen een virusinfectie is langduriger, hechter en meer beschermend dan die na een bacteriële infectie.

Bij alle vormen van leven op de aarde spelen virussen een rol, maar zijn altijd afhankelijk van de machinerie van hun gastheer/vrouw omdat zij levend weefsel nodig hebben om zich te kunnen vermenigvuldigen, zodat men zich wel eens afvraagt of een virus wel levend is. Hun genetisch materiaal is vele malen complexer, gevarieerder en ingewikkelder dan dat van de mens en al het ander leven op deze aarde.

De mens en dierenwereld hebben hun genetische codes zeer bedrijfszeker opgeslagen in het DNA. Dit is zeer bestendig en betrouwbaar en ligt veilig opgeslagen in de kern van de cel. Het erfelijke materiaal is gecodeerd in slechts 4 letters: A, T, C, en G, maar wel met heel veel ... elke cel in ons lichaam bevat die enorme lange genetische code die uit 3,2 miljard van die letters bestaat. Zou je het uit willen schrijven dan is het boek 150 meter dik. En dan te realiseren dat ons lichaam uit 50.000 miljard cellen bestaat en in elke cel dat dikke boek zit gecodeerd.

Sommige virussen hebben evenals mensen en dieren hun codes ook in het DNA opgeslagen maar niet allemaal, die gebruiken daarvoor in de plaats het wispelturige en vluchtige RNA, de tegenhanger van het DNA. En daartoe behoort ook het huidige coronavirus.

Meestal kan een virus niet zomaar van de ene soort gastheer naar een andere soort oversteken. Het virus zal zich in zijn nieuwe gastheer moeten aanpassen en het is bovendien een hele toer om de afweer en andere barrières van de nieuwe gastheer te omzeilen en te weerstaan, laat staan zich te vermenigvuldigen en weer te verspreiden. Zo is

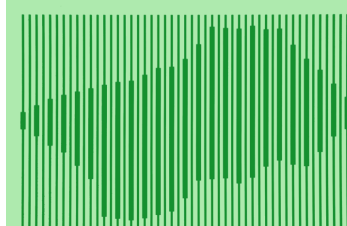
in het verleden een parvovirus van de kat overgestoken naar de hond. Aanvankelijk had het virus het heel moeilijk bij de hond maar door toevallige gunstige mutaties werd het virus al snel agressiever voor de hond en wist zich steeds beter te handhaven. Later was het met dit gemuteerde parvovirus van de hond moeilijk een kat weer terug te besmetten. Wel beschermdde het katten-parvovirus-vaccin de hond tegen haar nieuwe parvovirus. Gastheerwisseling kan maanden tot jaren in beslag nemen. Ze moeten dus echt een flinke kloof overbruggen.

Virussen van de ademhalingsorganen zijn bij mens en onze huisdieren wel de favoriete verwekkers, omdat ze zich gemakkelijk kunnen verspreiden en zijn dan ook de meest frequente doodsoorzaak van infectieuze ziektes. Vooral veel individuen in een afgesloten ruimte zijn favoriet bij deze airborne virussen. Met 100.000 kippen in een hok vereist dat 50.000 kubieke meter verse lucht per 24 uur om aan hun zuurstofbehoefte te kunnen voldoen. Wordt daar niet aan voldaan dan ontstaat er een grote aerosol van stof, vocht en ziekteverwekkers en is het een voorspelbare oorzaak van een breed scala aan ziekteverwekkers.

Al die duizenden tot miljoenen virussen die zich ophouden in het dierenrijk, kunnen in principe allemaal de overstap maken naar de mens. In het 2de gedeelte van de 20ste eeuw zijn er 350 ziekteverwekkers vanuit de dierenwereld naar de mens overgestoken.

Gelukkig is er vaak weinig contact tussen al die verschillende diersoorten en de mens. Het Canine Distemper virus dat de veroorzaker is van de Hondenziekte bij de hond, is dat ook voor de leeuw, fret, dolfijn, zeehond, bultrug en nog enkele anderen zeezoogdieren, maar hoe komt een leeuw ooit in contact met een fret of zeehond?

Is er wel contact dan nog is er vaak een genetische variatie van het virus of bacterie nodig om zich bij een nieuwe gastheer thuis te kunnen gaan voelen, dus aanpassen, hechten, infecteren, vermenigvuldigen en daarna weer verspreiden.

Dat proces van adaptatie is nog steeds zeer slecht begrepen. Voor de meeste virussen is het dan ook bijna onmogelijk en alleen bij degene die zich zeer snel kunnen evolueren.

De RNA-virussen waarbinnen ook het huidige coronavirus valt zijn daar wel heel goed in, ze delen zich razendsnel, wel heel slordig, controleren hun nageslacht slecht maar produceren een enorme virusopbrengst.

Meestal is een virus aanvankelijk na mutatie en overstap op een nieuwe gastheer minder fit. Hoe het zich vervolgens in een nieuwe gastheer gaat verspreiden is ook niet voorspelbaar. Soms zit een virus bij vogels in de darmen maar precies hetzelfde virus bij mensen in het ademhalingsapparaat. Dit heeft dan vooral te maken met wat de gunstigste manier voor het virus is om zich te kunnen verspreiden, een eend zal dat gemakkelijker met haar ontlasting doen, een mens via zijn ademhaling...

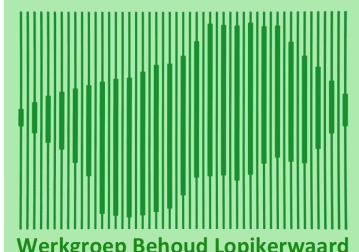
Corona

Het corona virus is een positief-sense enkelstrengig RNA-virus in tegenstelling tot het griepvirus dat negatief-sense is, vergelijkbaar met positief en negatief uit de fotografie. Iedereen die in het verleden met filmrolletjes fotografeerde weet dat je aan een negatief niet veel had en dat eerst om moest laten zetten in een positief, dus de eigenlijke foto. Die achterstand heeft het coronavirus niet en kan na het binnendringen in de lichaamscel direct aan de slag om haar genetische codes om te laten zetten in nieuwe virussen. Dat doet ze ook heel voortvarend, is heel erg productief en meer dan 100.000.000 virussen per ml keelslijm is dan ook heel normaal en een flinke schreeuw of hoest, maar vooral een nies zorgt dan voor die virusrijke aerosol.

Wat heeft dit virus wereldwijd een aandacht gekregen en draconische effecten veroorzaakt! Politici, wetenschappers en medici gingen en masse aan de slag om het virus er onder te krijgen, te bestrijden of op zijn minst te reguleren. Gelukkig zijn de vitale jeugd en adoles-

centen de dodelijke dans ontsprongen. Massale opeenhopingen van dieren en dientengevolge grote uitbraken van besmettelijke ziekten zijn in de diergeneeskunde al eeuwen een groot probleem. Het was de allerbelangrijkste reden dat precies twee eeuwen geleden in Utrecht de Rijksveeartsenijsschool werd opgericht, wel nadat veel landen in Europa ons daarin waren voorgegaan. In de tijd dat nog een overgroot deel van de bevolking agrarisch was, gingen niet alleen de boeren maar ook de overheid failliet aan die eindeloze opeenvolging van niet te bestrijden besmettelijke veeziekten met soms tot wel 80% sterfte. De kersverse door medici opgeleide dierenartsen moesten die maar eens gaan bestrijden. De voorheen gehanteerde lockdowns bij dieren bleken geen succes te zijn en zelfs de geneesheer van de Paus kwam met adviezen en adviseerde toen al om op besmette bedrijven alle dieren te doden en verbranden evenals het stro en mest. Na eeuwen van aanmodderen werd dit uiteindelijk ook de gehanteerde en succesvolle oplossing, maar wel met ondersteuning van leger en politie. Eenden en ganzen brengen over duizenden kilometers vanuit Azië elk jaar weer nieuwe geshifte of gedriftte griepvirussen naar ons toe. Deze enorme verplaatsingen zijn nu ingehaald door het supersonisch vliegverkeer. De influenzavirussen hebben gezelschap gekregen van allerlei andere virussen - waaronder nu dit coronavirus - alhoewel die in het verleden ook al onder ons gekomen waren. Het huidige COVID-19 is nu al het zevende coronavirus dat in het verleden bij de mens zijn entree heeft gedaan.

Hoe die besmettingsprocessen in het verleden precies verlopen zijn, weten we niet, er werd toen nog niet getest en bij ziektegevallen zal het wel voor een griepje versleten zijn. In ieder geval zijn er nog steeds vier verschillende coronavirussen die jaarlijks, vooral bij kinderen, circuleren met verkoudheidsklachten en hopelijk gaat deze COVID-19 daar straks ook in over.

Bij varkens zijn er ook 7 verschillende coronavirussen actief. Enkele daarvan waren en zijn nog steeds zeer virulent en bij hun eerste entree op een bedrijf slaan ze genadeloos toe, alle jonge biggen onder de 3 weken sterven ten gevolge van een niet te behandelen diarree. Tijdens een dergelijke uitbraak bouwen al de op hetzelfde bedrijf aanwezige drachtige zeugen antistoffen op, zodat zij die na de geboorte via de moedermelk kunnen doorgegeven aan hun biggetjes. Er moet tussen besmetting en geboorte wel een tijdsperiode van minstens twee weken zitten om voldoende van deze maternale antistoffen te kunnen opbouwen. Daarna blijft het virus meestal hangen op een dergelijk bedrijf, maar merk je het niet meer op en wordt het probleem endemisch. Het aanvoeren van drachtige zeugen enkele dagen voor het biggen van een niet besmet bedrijf op een dergelijk endemisch besmet bedrijf is funest en dan overleven de pasgeboren biggen het niet. Vaccin was er niet en is eigenlijk na een uitbraak ook niet meer nodig, mits je het bedrijf gesloten houdt.

Bij kippen en kuikens ligt dat anders

Mestkuikens komen op dag 1, als pas uitgekomen kuiken, in aantallen van wel 100.000 tot 1.000.000 op een mestbedrijf aan, in deskundig schoongemaakte en ontsmette stallen, in een bed van zaagsel en stro en bij een temperatuur van ruim 30° C. Het ziet er buitengewoon verzorgd, diervriendelijk en behaaglijk uit, zoveel van die spelende kuikens van een dag oud in een heerlijk verwarmde schone stal en dan zover je kijken kunt. Zoals een pasgeboren big zijn antistoffen via zijn moedermelk binnenkrijgt zo krijgt een kuiken dat via het ei. Daarom worden de moederkippen van broedeieren tegen heel veel ziektes gevaccineerd om zoveel mogelijk antistoffen in het ei te kunnen proppen. Maar na een paar weken raken die antistoffen van het kuiken op en beginnen allerlei ziekteproblemen de kop op te steken, ook omdat de stal voller en voller raakt, de leefomstandigheden ongunstiger worden en de infec-

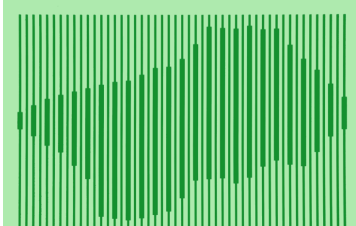
tiedruk exponentieel gaat toenemen. Waar komen in een ontsmette stal al die ziekteverwekkers dan toch vandaan? Zelden van een stal uit de directe omgeving, want die ligt soms wel kilometers verderop. Het zijn de kuikens zelf die ze meebrengen in hun veertjes, luchtwegen en darmpjes en al opgelopen hebben bij het uitkomen op de broederij. Ook hier speelt het coronavirus een belangrijke rol als oorzaak van heftige luchtweginfecties maar vooral omdat deze gecompliceerd wordt door de poebacterie E-coli, die massaal aanwezig is in het stof. Gelukkig is er een matig werkend vaccin dat al vanaf dag 1 al over de kuikens gesprayd wordt zodat het via de ogen en ademhalingsapparaat een afweer kan gaan opbouwen. Dit moet wel steeds herhaald worden om de weerstand een beetje op peil te kunnen houden.

Soms kan ook bij dieren het coronavirus genadeloos toeslaan - vergelijkbaar met het humane verloop in verpleegtehuizen - en wel in overvolle catteries met raskatten. Een inferieur immuunapparaat (door inteelt verkregen), overbehuizing met veel stress van deze solitaire dieren en een enorm hoge infectiedruk door onvoldoende frisse lucht maakt dat het aanwezige redelijk onschuldige coronavirus dan onbegrepen muteert tot deze dodelijke mutant. Zelfs een vaccin is hier niet tegen opgewassen.

Toekomst

Miljoenen verschillende virussen huizen er nog om ons heen, waarvan nog maar een klein gedeelte is onderzocht en beschreven. Ze doen aan shift en drift, aan recombinatie en her-sortering van hun genetisch materiaal en dagelijkse mutaties zijn een vanzelfsprekendheid. Maar ook de wetenschap heeft niet stil gezeten en men is in staat de genetische codes van virussen haarfijn in kaart te brengen en zo hebben de vaccinontwikkelaars daar efficiënt op ingespeeld.

Mestkuikens komen op dag 1, als pas uitgekomen kuiken, in aantallen van wel 100.000 tot 1.000.000 op een mestbedrijf aan, in deskundig schoongemaakte en ontsmette stallen, in een bed van zaagsel en stro en bij een temperatuur van ruim 30° C.

Decennialang hebben we ons fantastisch kunnen redden met vaccins gemaakt van dode en verzwakte ziekteverwekkers of belangrijke stukjes daarvan. Helaas was het fabricageproces zeer omslachtig en tijdrovend en is de snelheid te traag voor de uitbraken die nu in een pandemische stroomversnelling zijn gekomen.

Gelukkig heeft een Duits-Turks emigrantenechtpaar, twee pas afgestudeerde en gedreven artsen, 30 jaar geleden het idee opgevat de nieuwe wetenschap over de genetische codes in te gaan inzetten in dienst van de gezondheid van de mens. Aanvankelijk was het de bedoeling die DNA- en RNA-codes te gebruiken om bij kankerpatiënten het immuunapparaat aan te zetten tot het opruimen van kankercellen. Kankercellen en virussen hebben heel veel gemeen, ze bestaan beide uit afwijkende eiwitten en behoren door de killercellen van het immuunapparaat opgeruimd te worden. Zowel de kankercellen als de virussen verraden zich door bepaalde afwijkende eiwitten op hun oppervlak die de killercellen herkennen als lichaamsvreemd om ze vervolgens op te eten en te vernietigen.

Het nieuwe mRNA vaccin

Plotseling staat er nu een “m” voor het RNA. Dit is de eerste letter van “messenger”, dat boodschapper betekent. Wat is de functie van dit mRNA? Eiwitten zijn de bouwstoffen van het leven, zowel voor ons als voor het virus, maar deze moeten wel in de lichaamscellen worden gemaakt. Wij bestaan wel uit 100.000 verschillende eiwitten, het COVID-19 virus heeft er maar 9 waarvan het Spike-eiwit, waarmee het zich aan onze lichaamscellen bindt, er één van is. De code voor de bouw van deze eiwitten ligt bij de mens en dieren op het DNA.

Het mRNA leest die code en gaat daarmee naar de eiwitfabriek in onze cel, die vervolgens het gewenste eiwit maakt. Dit menselijke mRNA dat codeert voor het Spike eiwit van het coronavirus kan men nu in een laboratorium maken.

Als we dan dit specifieke mRNA inspuiten in onze spieren gaan de eiwitfabriekjes van de spiercellen dit Spike eiwit aanmaken. Dit door die spiercellen gefabriceerd Spike eiwit zet de afweercellen in ons lichaam aan tot het maken van antistoffen hiertegen en activeert bovendien ook nog de killercellen. Het idee van deze twee jonge artsen was innovatief en uniek, maar de werkelijkheid was zeer weerbarstig. Spoot men het mRNA met de genetische code van eiwitten van kankercellen of virussen in bij proefdieren, dan begonnen bij hen alle immuunalarmbellen te rinkelen om een aanwezigheid van vreemd mRNA, erfelijk materiaal dat er niet thuishoorde en soms met heftige reacties tot gevolg. Men begreep al snel dat dit mRNA als een paard van Troje in de cellen van het proefdier gesmokkeld zou moeten worden om tot het gewenste resultaat te komen en daar is tientallen jaren wereldwijd aan gesleuteld. Door deze laatste pandemie is het in een stroomversnelling geraakt.

Heel veel biowetenschappers zijn gepassioneerd blijven sleutelen aan dit mRNA om het toch werkzaam in de lichaamscel van de mens te krijgen zonder dat het direct vernietigd werd. De Hongaarse Katalin Kariko, samen met de Amerikaan Drew Weissman is het uiteindelijk gelukt om het immuunsysteem te omzeilen, waardoor het mRNA zijn werk kon doen. Daarmee volgde de oprichting van het Amerikaanse Moderna.

Katalin Kariko

Toch bleven tot 2020 de resultaten zeer teleurstellend, geen enkel ontwikkeld vaccin werd goedgekeurd en toegelaten, vooral door de heftige interactie en zo stapten veel grote farmaceuten uit deze nieuwe technologie. Gelukkig waren er die wel doorgingen en zo ook het Duits-Turkse echtpaar en kwam Biontech van de grond, dat nu samenwerkt met de farmareus Pfizer. Toen de corona pandemie in december 2019 wereldwijd onverwacht toesloeg, waren moleculair biologen bezig met

Katalin Kariko

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

het ontwikkelen van een mRNA-griepvaccin, maar heeft men meteen het roer omgegooid. Wereldwijd werden alle betrokken wetenschappers ingezet, werd kennis gedeeld en kwamen er onbeperkte financiële middelen.

Ondanks wisselend succes heeft de ingeslagen weg van het Duits-Turkse echtpaar na 30 jaar toch geleid tot de ontwikkeling van dit hopelijk succesvolle corona-vaccin. Twee dagen na het vrij komen van de genetische code van COVID-19 virus stond er bij de grote farmaceuten al mRNA-vaccin op de plank en bij een serieuze mutatie van dit coronavirus heeft de vaccinfabrikant dan ook weinig tijd nodig om zijn vaccin aan te passen.

Met 75 tot 200 kg RNA-grondstof, het gewicht van een paar mensen, kan men de gehele wereldbevolking vaccineren, het is alleen nog een kwestie van verdunnen, in vetbolletjes verpakken of in een onschuldig verkoudheidsvirus stoppen en de flesjes vullen. Sputnik, AstraZenica maar ook Janssen verpakken het zeer kwetsbare mRNA in een onschuldig adeno-verkoudheidsvirus waardoor het gewoon in de koelkast bewaard kan worden en dat is voor wereldgebruik zeker een grote sprong voorwaarts.

Slecht 30 microgram (miljoenste gram) van dit mRNA is nodig voor een dosis vaccin, misschien ook niet zo weinig omdat het gewicht van één mRNA molecuul 0,000000000007 (7 pico) gram is.

Het lijkt me voor de toekomst wel praktischer, veiliger en bovendien geruststellender om het fabricageproces op te schalen en te optimaliseren zodat we niet zo afhankelijk blijven van verre landen met soms onvoorspelbare stagnaties.

Legkippen zijn door hun grote aantallen en onnatuurlijke leefomstandigheden op een leeftijd van een half jaar al 20 keer gevaccineerd tegen een breed scala aan ziektes. Het begint erop te lijken dat de nieuwe mensheid met zijn zittende binnen bestaan, overbevolkte steden en intensieve contacten in de toekomst ook niet meer zonder zal kunnen, maar dan wel met snelle, goedkope en efficiënte. Waarom wel een enorme bierbrouwerij maar geen geld en plaats voor onze farmaceuten. Failliete winkelstraten zouden weer heringericht kunnen worden als testen vaccinatiestraten, uitkomend op een centraal Coronaplein met een levensgroot standbeeld van het Duits-Turkse echtpaar Ugur Sahin en Özlem Türeci.

foto: Uğur Şahin en Özlem Türeci, het Turks-Duiste echtpaar, het "dreamteam" achter het veelbelovende Pfizer-vaccin

Gemeentelijk archief Willige Langerak nu toegankelijk

Het archief van de voormalige gemeente Willige Langerak (beheersnummer L049) is nu toegankelijk. De inventaris van dit archief is onlangs voltooid. Daarmee hebben onderzoekers een goed overzicht van de archiefstukken die uit de desbetreffende periode, namelijk 1818-1942, bewaard zijn gebleven. De geschiedenis van Willige Langerak lijkt erg op die van andere kleinere plaatsen in de Lopikerwaard en het werkgebied van het RHC. Zo werden delen

van Willige Langerak en omgeving diverse malen afgesplitst en ingedeeld bij andere gemeenten. Ook vonden belangrijke wijzigingen in de aard van het bestuur en de gemeentegrenzen plaats in en rond de Franse Tijd. Daarnaast was het in Willige Langerak gewoon, wederom zoals in andere plaatsen, dat de burgemeester tevens de burgemeester en gemeentesecretaris van andere plaatsen was. In het geval van Willige Langerak kende deze gemeente lange tijd geen

eigen burgemeester, maar was die post een "bijbaan" van de burgemeester van Lopik, die aldaar woonde en overigens ook burgemeester van Jaarsveld was.

Lees meer op de website: rhcrijnstreek.nl/nieuws/

Vooraf

Als bestuur zijn we druk met het ondersteunen van diverse initiatieven. Dikwijls zijn we gesprekspartner bij gemeentes en provincie of wordt onze ondersteuning gevraagd door inwoners. Ook zetten wij ons in om cultuurhistorische gebouwen of gebieden te beschermen. We merken dat het voor bijvoorbeeld nieuwe wethouders of ambtenaren niet altijd duidelijk is wat de WBL doet. Maar ook voor u als donateurs is het prettig om te weten waar de WBL voor staat. Daarom hebben wij gemeend de doelstellingen en taken die wij op dit moment voor ons zien op te schrijven in een visiedocument. Dit visiedocument (of delen daarvan) kan dan toegestuurd worden aan betrokken partijen. Wij proberen in onze standpunten dicht bij de kern te blijven, dus het behoud en versterking van de Lopikerwaard. Het is belangrijk een goede stem te geven aan de bewoners van de buitengebieden, als ook de natuur in de Lopikerwaard te verbeteren. Maar dit document staat open voor eventuele aanvullingen of opmerkingen.

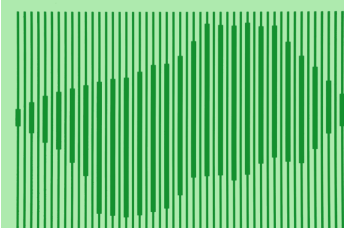
Wij horen heel graag van u. En mocht u zich voor een bepaald onderwerp willen inzetten, neemt u dan contact op met een van onze bestuursleden om ons te ondersteunen of van gedachten te wisselen.

Henriëtte Keijzer, bestuurslid WBL

De doelstellingen en taken van WBL

De Stichting Werkgroep Behoud Lopikerwaard, de WBL, is sinds 1981 actief in de Lopikerwaard. Zij is ontstaan tijdens de grootschalige ruilverkaveling in dit gebied. De Lopikerwaard omvat o.a de gemeentes IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater en Schoonhoven. Zij zet zich in voor het behoud en de versterking van het eigen karakter van de Lopikerwaard en de naaste omgeving, op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie, in samenhang met de leefomgeving. Door middel van voorlichting, bijeenkomsten, natuureducatie, een magazine, het uitgeven van boeken en informatie, maakt de WBL burgers en gemeentes bewust van de unieke waarden van dit fraaie weidegebied.

foto boven: het huidige bestuur van de WBL, van links naar rechts: Wim Boesten, Henriëtte Keijzer, Wim van der Putten, Marco Buitelaar, Irene Schuller, Leo van den Berg en Theo Hattink

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Doelstellingen Werkgroep Behoud Lopikerwaard Opnieuw geformuleerd

van het bestuur

De WBL volgt kritisch de ruimtelijke plannen van gemeentes, provincie en Rijk die betrekking hebben op het werkgebied van de WBL. Ook heeft de WBL een adviserende rol bij regionale en lokale plannen. Daarbij werkt zij nauw samen met diverse organisaties binnen de Lopikerwaard op het gebied van landschap, natuur, energielandschappen en energieopwekking.

Verdieping doelstellingen WBL

1. Behoud en bescherming cultuurhistorisch erfgoed, waardevolle natuur en een prettige leefomgeving

Wij hechten er veel belang aan om de prachtige en karakteristieke buitengebieden van de Lopikerwaard te behouden maar tevens te versterken. Graag willen wij met de gemeentes meedenken in een overleg over het, recent veelbesproken, bouwen buiten de rode contouren en de grootschalige energieopwekking in het buitengebied. Waar ziet de WBL de cultuurhistorische waarden in het geding komen en welke kansen liggen er wel?

De groene randen met bomen, het zicht op de Hollandse akkers, de Lek en de Hollandsche IJssel: de natuurwaarde hiervan en de invloed op de bebouwde kom is hoog. Het is belangrijk om dit kenmerk bij de ruimtelijke ontwikkelingen mee te nemen in de omgevingsvisie. Het moet niet alleen gezien worden als buitengebied maar als landschap dat onlosmakelijk verbonden is met de woonkernen en dat de waarde van de dorpen en steden in de Lopikerwaard versterkt.

Het stroomgebied van de Kromme IJ-

ssel en de Hollandse IJssel zijn cultuurhistorisch zeer waardevol. Het is de laatste resterende 5 % blokverkaveling in de Lopikerwaard. In 900 door de Franken aangelegd nog vóór de grote cope ontginning in 1100. De WBL zet zich in samenwerking met de Historische Kring en B&W in voor behoud van deze gebieden en bescherming hiervan. O.a. door toekennen NNN-status, voor behoud natuur, of aanvragen van hoge cultuurhistorische waarde, beide effectief in de strijd tegen aantasting van het landschap.

2. Behoud en versterking van het buitengebied

De WBL wil zich ervoor inzetten dat gemeentes en provincie ruimere mogelijkheden bieden in het buitengebied. Kwaliteit en leefbaarheid van het platteland kunnen zo versterkt worden door de vitaliteit te bevorderen. O.a. door een ruimere regeling voor het splitsen van woningen en historische huisstallen naar meerdere wooneenheden. Of de mogelijkheid voor het oprichten van (tijdelijke) tiny houses op een lege kavel i.p.v. slechts één nieuw te bouwen villa. Uiteraard wel met behoud van het ensemble, uitstraling en zichtlijnen. Zo kunnen meer mensen, ouderen, maar ook jongeren of jonge gezinnen, genieten van het buitengebied, met onderling contact en zorg voor elkaar. Het bijbehorende agrarisch land kan dan ingericht worden als eigen voedselvoorziening en/of lokale voedselvoorziening, natuur, recreatie, biodiversiteit en wateropslag. Grootschalige energieopwekking in het buitengebied is een bedreiging voor de leefbaarheid.

Doelstellingen WBL

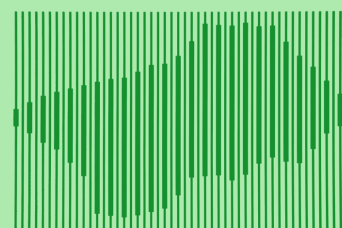
- Behoud en bescherming cultuurhistorisch erfgoed, waardevolle natuur en een prettige leefomgeving.
- Behoud en versterking van het buitengebied. Pleiten voor ruimere mogelijkheden om bebouwing te gebruiken voor meerdere kleinere wooneenheden. **Geen woningbouw op gronden met cultuurhistorische- of hoge natuurwaarden.**
- **Energietransitie: versnellen van benutten bestaande daken voor zonnepanelen in plaats van zonnepanelen in weilanden of water. Geen windturbines bij woonkernen of waardevolle natuur en landschap.**
- **Natuurinclusieve landbouw stimuleren in samenwerking met de boeren.**
- **Bijdragen aan verbeteren flora en fauna: ecologisch beheer en maaibeeld openbaar groen door gemeentes en provincie, vergroening binnen de bebouwde kom door inwoners, ecologische landbouw buitengebied. Boeren stimuleren om het erf te vergroenen en houtwallen en singels aan te leggen.**

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Taken WBL

- Toezicht houden op grote wijzigingen in het landschap en inrichting en deze kritisch beoordelen.
- Behoud maar ook versterking Lopikerwaard.
- Boeren ondersteunen in transitie naar natuurinclusieve landbouw.
- Via lezingen, WBL magazine, boeken en extra uitgaves verdiepen van kennis. Inwoners informeren en betrekken bij onze ideeën over cultuurhistorie en natuur.
- Bewoners met elkaar verbinden door contactbevordering, o.a. door de donateursdagen en jaarvergadering.
- Gedegen gesprekspartner zijn voor gemeentes en provincie bij ruimtelijke plannen die betrekking hebben op het werkgebied van de WBL en een belangrijke adviserende rol hierin hebben.
- Goede contacten onderhouden met gemeentes, provincie, HDSR, Natuur en Milieu Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht, Stichting Groene Hart en andere landschappelijke organisaties.
- Samenwerken met diverse bewonersorganisaties binnen de Lopikerwaard op het gebied van landschap, natuur, energielandschappen en energieopwekking.

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Inzetten op het faciliteren van zonnepanelen op boerendaken en kleine windmolentjes bij de boerderijen verbetert de economische positie van het buitengebied en voorkomt industrialisering van het landschap.

3. Energietransitie

Zonne-energiecentrales op landbouwgrond, water en in natuurgebieden moet vermeden worden. Het is van belang om maximaal in te zetten op oplossingen in het stedelijk gebied, voordat voor de gemakkelijke weg van de zonnepanelen in de wei wordt gekozen. Landschap is niet oneindig beschikbaar. Voor grondeigenaren is het nu té aantrekkelijk om grond te verkopen voor verstedelijking. Grond is niet alleen vastgoed maar ook een publiek goed. Zonnepanelen vormen een industriële laag in het landschap, vergelijkbaar met glastuinbouw. Ze belemmeren de gewenste transitie in de landbouw, jagen grondprijzen op, hebben forse ecologische nadelen en tasten de belevingswaarde aan. Inzet is gemeentes en provincie te laten ondersteunen en faciliteren van maximale benutting van grote daken (o.a. van boerenbedrijven en industriegebieden) en eventuele kleine, landschapsvriendelijke, windmolens bij boerenbedrijven.

4. Landbouw

Onze landbouw stuit op kritische grenzen en dit gaat ten koste van het landschap, de bodemkwaliteit, de biodiversiteit en de volksgezondheid. Landbouwgronden worden steeds belangrijker, er is een grote opgave voor de (lokale) voedselvoorziening. Landbouw zal nog meer gecombineerd moeten worden met natuur voor betere biodiversiteit en waterberging (droogte, zeespiegelstijging), de natuurinclusieve landbouw. Vasthouden van zoet water moet benut worden als kwaliteitsimpuls, mogelijk gecombineerd met waterrecreatie voor de kinderen, waar nu zeker rond IJsselstein, Benschop en Montfoort een tekort aan is. Hoge landschapskwaliteit moet een randvoorwaarde zijn voor de landbouw. Bepaal eerst de gewenste kwaliteit van

het landschap en neem die als randvoorwaarde voor het bepalen van de productieruimte voor de landbouw. Veel boeren willen wel overstappen naar biologische of duurzame bedrijfsvoering, maar vaak is dit financieel nog niet haalbaar. Hiervoor zou een overgangsfonds ingesteld kunnen worden dat helpt de kloof te overbruggen in overleg met de boeren.

5. Verbeteren flora en fauna

In het verbeteren van de biodiversiteit spelen gemeentes en provincie als beheerders van veel openbaar groen een belangrijke rol. Zij zouden moeten streven naar volledig ecologisch beheer binnen een redelijke termijn. Ook de aanplant van inheemse bomen, houtwallen, houtsingels en bloemenrijke bermen en groenstroken verdient een stevige impuls. Binnen zowel als buiten de bebouwde kom.

Erven staan bijna overal in een lintbebouwing, wat de specifieke biodiversiteit van de erven extra kwetsbaar maakt. Daarom is het belangrijk om bewoners van erven te stimuleren hun erven te vergroenen en houtwallen en houtsingels terug te brengen in het landschap. Er komen nog weidevogels voor in de Lopikerwaard maar de aantallen lopen terug. Alle maatregelen die nodig zijn voor het behoud van de weidevogels verdienen ondersteuning. Water is een groot goed in de polder, onmisbaar voor plant en dier. In de steeds droger wordende zomers is er een grote vraag naar water en bij hoosbuien houden we graag droge voeten. Tevens heeft het verlagen van het waterpeil veel gevolgen voor het milieu en de leefbaarheid. Aanpassingen in het waterbeheer zijn noodzakelijk en dienen op de voet gevolgd te worden. Zij bieden een kans voor de verbetering van de biodiversiteit. Heel veel sloten in de Lopikerwaard worden ieder najaar “geschoond” om de waterdoorstroming te garanderen. Daarbij wordt het milieu ter plaatse telkens weer ernstig verstoord. Proefprojecten om het anders te doen worden ondersteund in samenwerking met HDSR.

FRUITCOLLECTIE IN IJSSELSTEIN

'n drieluik

Meer info rondom de
fruitprojecten is te vinden op
www.knij.nl

bij Groen-> eetbare stad of scan
de QR code (rechtsonder) om op
de site te komen.

foto boven: de oudste boom-
gaard van IJsselstein. Al 50 jaar
staan hier goudrenetten.

Klimaatneutraal IJsselstein (KNIJ) is 4 jaar geleden begonnen de fruitcollectie te helpen borgen. Eerst door elke boom te inventariseren en in GISkaart zichtbaar te maken. Lobbyen bij Gemeente en stakeholders om achterstallig onderhoud op de rit te brengen. University of Applied Sciences Van Hall Larenstein kreeg interesse in het werk van KNIJ en is dit studiejaar actief met meerdere grote fruitprojecten in IJsselstein. De onderzoeken zijn gericht op wat de fruitcollectie nodig heeft om de komende 30 jaar stabiel geborgd te kunnen zijn.

Het eerste rapport heeft landelijk al veel positieve roering gebracht. De Bioblitz is een van de onderzoeken waarbij we juist ook lokale experts en vrijwilligers betrekken. Want er is veel expertise, betrokkenheid en interesse aanwezig in de regio. Hoe leuk is het dat ieder vanuit zijn eigen unieke kwaliteiten een bijdrage kan leveren, waarbij alles bij elkaar een groot waardevol geheel wordt. Als een filharmonisch orkest, waarbij elk instrument zijn eigen inbreng heeft en met elkaar

een mooi muziekstuk creëert.

Naast de trajecten met studenten gaat KNIJ ook verder met projecten zoals analoge dia's digitaliseren en in het GIS implementeren, zodat iedereen hier profijt van heeft, infoborden realiseren, meehelpen Bioblitz organiseren etc.

Het betrokken stakeholdersveld met loyale experts neemt toe, waardoor er veel moois gerealiseerd kan worden.

SCAN ME

Een goudmijn aan genetische diversiteit in de openbare ruimte van IJsselstein

Fruitrassen als de Goudrenet, de Golden Delicious en de Elstar, iedereen kent ze wel. Er zijn ongeveer zeven appelrassen die de commerciële fruitteelt domineren. Bij peren is dit aantal nog lager, hier zijn het er ongeveer drie. Maar er zijn veel meer fruitrassen dan diegene die je bij de fruitboer of in de supermarkt vindt.

Zo heeft de gemeente IJsselstein op dit moment ruim 800 verschillende rassen van appel- en perenbomen in haar openbare ruimte. Daarmee is het een belangrijke genenbank. In de jaren '70 is landschapsarchitect George Otter begonnen met het aanplanten van fruitbomen in IJsselstein. Toen Otter met pensioen ging rond het jaar 2000, had hij een flinke collectie opgebouwd.

De collectie is zelfs de grootste openbare fruitbomencollectie van Europa en een deel van de rassen uit de collectie komt enkel nog voor in IJsselstein. Zo'n grote en unieke fruitbomencollectie is ontzettend waardevol, maar het brengt natuurlijk ook uitdagingen met zich mee.

Een grote uitdaging voor de komende jaren is om de collectie zowel in grootte als in diversiteit te behouden.

Na de pensionering van landschapsarchitect Otter is de collectie een tijd aan haar lot overgelaten, maar sinds een aantal jaar is er toch verbetering te zien.

Bewonersinitiatief Klimaatneutraal IJsselstein (KNIJ) zet zich in voor het behoud van de fruitbomencollectie, zo hebben zij voor bekendheid en bewustwording gezorgd, net als diverse politieke partijen die zich sterk hebben ge-

maakt voor de fruitcollectie. Met als gevolg dat de gemeente extra budget beschikbaar heeft gesteld voor het onderhoud van de fruitbomen. Dit budget wordt gebruikt om de achterstanden in het onderhoud van afgelopen jaren in te halen. Sinds kort is er ook landelijke belangstelling voor het zeldzame genetische materiaal van de collectie. Verschillende partijen zijn bezig met het inventariseren van de huidige situatie. Een vervolgstap is om te bepalen wat er nodig is om de zeldzame rassen te behouden en uiteindelijk kan er overgegaan worden tot actie.

Er is nog veel wat gedaan moet worden maar een belangrijke eerste stap is in ieder geval gemaakt: er lijkt eindelijk erkenning te zijn voor de authenticiteit van de collectie!

Waarom levend genemateriaal?

Zoals het Spitsbergen een unieke genenbank voor zaden is, zo is IJsselstein een levende genenbank voor fruit. Tot nu toe is het niet mogelijk genemateriaal in te vriezen om te vermeerderen. We hebben dus nog de levende bomen zelf nodig voor het in stand houden van de genenbank. Dat maakt deze levende genenbank extra essentieel, uniek en waardevol.

door Lukas van Loenen, student University of Applied Sciences Van Hall Larenstein.

Lukas heeft onderzoek gedaan naar de waarde van de genenbank van de IJsselsteinse fruitcollectie. Hij heeft daarvoor meerdere landelijke organisaties benaderd zoals de WUR en Nederlands Fruitnetwerk. Er is door hem nu ook wetenschappelijk bewezen en erkend dat deze collectie in het openbaar groen uniek is. Zijn mooie en waardevolle rapport is te lezen op www.knij.nl bij groen-> eetbare stad.

Foto hiernaast: appel de 'Tukker', fotograaf George Otter archief KNIJ. Degene die het appelras Tukker heeft ontwikkeld was overleden. De nabestaande familie Tukker kwam erachter dat deze nergens meer voorkwam. Ze wilden graag een herinnering aan hun vader, en hebben George Otter benaderd, die destijds de Tukker vanuit Duitsland naar Nederland heeft gehaald. Gelukkig stond deze Tukker nog gezond en wel in IJsselstein. De familie is naar IJsselstein gekomen en hebben het familiere ras als levende herinnering aan hun vader in hun geboortegrond kunnen herplanten.

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

BioBlitzen tussen de fruitbomen

In een periode van 24 uur continu natuuronderzoek doen om alle levende soorten binnen een bepaald gebied te ontdekken. Dat is de bedoeling op 12 mei 2021 in de fruitcollectie van het Hoge Biezenpark te IJsselstein. Natuurlijke liefhebbers, vrijwilligers, studenten en wetenschappers gaan 24 uur op zoek naar de natuurwaarden in deze openbare fruitcollectie.

BioBlitz

Dit fenomeen, van 24 uur onderzoek, noemen we een BioBlitz. Het is overgevaaid uit Amerika en wordt ook steeds populairder in Nederland. Tijdens de BioBlitz onderzoeken we welke vogels, vissen, waterdieren, kikkers, vliegen, vlinders, zoogdieren, paddestoelen, kevers, mossen, bloemen etc. er in fruitcollectie aanwezig zijn. Dus alles wat er vliegt, kruipt, groeit, zwemt en loopt gaan we op naam brengen.

Deze dag is georganiseerd door diverse organisaties, zoals University of Applied Sciences Van Hall Larenstein, Klimaatneutraal IJsselstein (KNIJ), Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN), Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) en Laarman Groen Adviesbureau.

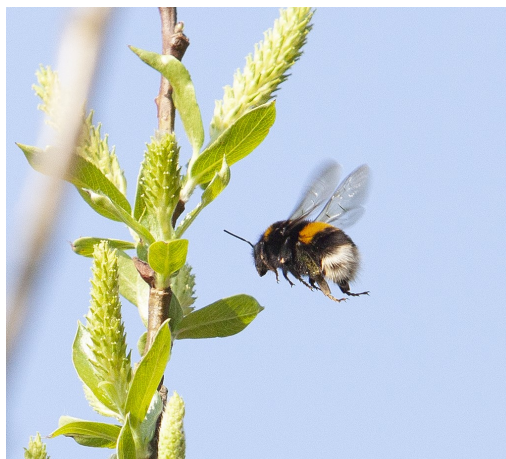
Biodiversiteit

We hebben in het vorige artikel kunnen lezen hoe uniek de openbare fruitcollectie in IJsselstein is. Maar hoe uniek is de biodiversiteit in en rondom deze fruitcollectie. Vliegen er bijzondere bijen rond, groeien er mossen op de bomen die zeldzaam zijn in Nederland, worden de fruitbomen gebruikt als broedplaats voor vogels en hoe rijk is het bodemleven rondom de fruitbomen? En welke diersoorten leven er 's nachts in en rondom de fruitbomen: vleermuizen, nachtvlinders of misschien ook nog wel een marter? Allemaal vragen waar we tijdens zo'n BioBlitz antwoord op hopen te krijgen.

Permanente BioBlitz

Naast deze eenmalige actie, waar we 24 uur natuuronderzoek gaan doen, gaan we ook de andere fruitcollecties meerjarig onderzoeken op hun natuurwaarden (tot en met 2023). Het gaat in IJsselstein om 16 fruitcollecties die hiervoor zijn geselecteerd. We krijgen dan ook een beeld van de biodiversiteit van de andere fruitcollecties en over alle vier de jaargetijden.

In het najaar kunnen we dan vlinders zien snoepen van het afgefallen fruit, in de winter zien we de vogels de boomchors afstruinen op zoek naar voedsel, in de lente kunnen we genieten van de bestuiving van de bloesem door bijen en in de zomer zien we het gefladder van de nachtvlinders tussen het gebladerde.

Fruitcollecties vergelijken

Bij de permanente BioBlitz kunnen we ook kijken naar de verschillen in biodiversiteit tussen de fruitcollecties. Zo gaan we bijvoorbeeld de fruitcollectie langs Het Bloesempad (wijk Zenderpark) en die bij Dissel/Haanderik (wijk Achterveld) met elkaar vergelijken op de aanwezige natuurwaarden. Twee fruitcollecties die enigszins vergelijkbaar zijn, allebei een lang lint aan fruitbomen en ingeklemd tussen de bebouwing. Maar in ouderdom, graslandbeheer en omgevingsvegetatie van elkaar verschillend. We zijn dan ook nieuwsgierig hoe de biodiversiteit in beide fruitcollecties is.

door Gerrie Abel.

Vanaf december 2020 is een team begonnen met de voorbereidingen en organisatie. Gerrie helpt actief mee in de organisatie en heeft de Bioblitzpagina aangemaakt. In samenwerking met andere vrijwillige experts zijn de kaders neergezet. Gerrie is o.a. vrijwilliger bij SOVON en Staatsbosbeheer en verdiept zich de laatste jaren in vleermuizen in de Lopikerwaard.

foto: aardhommel
(Gerrie Abel)

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Ook meedoen?

Studenten, natuurliefhebbers en lokale deskundigen gaan op zoek naar verschillende dieren en planten om deze op naam te brengen met behulp van experts op allerlei kennisgebieden. Ben je ook geïnteresseerd om te ontdekken wat er vliegt, kruipt, loopt, zwemt en groeit rondom de fruitbomen, of ben je een deskundige van flora en fauna, dan is je hulp welkom.

Maar wil je gewoon helpen bij de organisatie op deze BioBlitz dag, dan is je hulp ook welkom, er is die dag genoeg zinvols te doen. Dat kan op 12 mei 2021, die dag gaan we met vele andere deelnemers het veld in. Doe je het liever alleen en op een voor jou geschikt moment, dat kan ook en wel tot en met eind 2023. Bezoek dan een van de 16 fruitcollecties en geef je waarnemingen door via de website van waarneming.nl of via de app Obsmapp. Deze app is zeer handig, alle waarnemingen die in de fruitcollecties worden gedaan, komen automatisch in de BioBlitz terecht.

Wil je 12 mei meedoen, meld je dan aan bij fruit@knij.nl Als door de Covid-19 maatregelen deze dag niet kan plaatsvinden, zal er een andere datum worden gekozen, bij voorkeur uiteraard in het voorjaar. Als je voor deze dag hebt aangemeld, krijg je hierover bericht.

foto: zeldzame Fors rijpmos, (Karin Lenten)

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Waarnemingen bekijken

Eind februari waren er al meer dan 150 verschillende dier- en plantensoorten waargenomen in de 16 fruitcollecties, waaronder bijvoorbeeld het zeldzame Fors rijpmos (zie foto hieronder)).

Deze ingevoerde waarnemingen zijn openbaar en voor iedereen te bekijken op de website van waarneming.nl (<https://waarneming.nl/bioblitz/openbare-fruitcollectie-ijsselstein/>) Het aantal waarnemingen, de soorten, de foto's en de waarnemers in de 16 fruitcollecties zijn daar te bekijken. Op de bijbehorende kaarten is ook de ligging van de 16 fruitcollecties te zien. Door deze openbaarheid kunnen de gegevens niet alleen gebruikt worden door de studenten van Van Hall Larenstein, maar ook door beheerders, ecologen, IJsselsteiners en een ieder die er in geïnteresseerd is. De resultaten en conclusies zullen dus breder gebruikt en toegepast gaan worden dan alleen voor IJsselstein.

Alle waarnemingen tot zomer 2021 zullen meegenomen worden in de conclusies van dit studiejaar.

500 dieren- en plantensoorten

Waarom doen we dit eigenlijk? Natuurlijk omdat het gewoon leuk is om bezig te zijn in en met de natuur. Om te ontdekken en te genieten. Maar we denken dat als we meer zicht hebben op de biodiversiteit in de fruitcollecties, we ook adviezen over beheer en onderhoud kunnen geven.

De locaties zijn zo gekozen dat er kan worden onderzocht of en hoe de fruitbomencollectie bijdraagt aan de biodiversiteit in het gemeentelijke groen. Zo is bijvoorbeeld het graslandbeheer in en rondom de fruitbomen van invloed op de plantenrijkdom en op de bloembezoekende insecten.

Maar we doen het ook om daarmee deze unieke collectie te behouden en de biodiversiteit te kunnen beschermen. We schatten namelijk in dat we minimaal 500 planten- en diersoorten zullen ontdekken, en mogelijk nog wel meer. Allemaal onmisbare schakels in de natuur en dus genoeg reden om deze natuurgebiedjes in het stedelijk gebied te beschermen.

SCAN ME

De fruitkaart is een GIS-kaart (Geografisch Informatie Systeem). Een soort geavanceerde Google Maps. Hierop zijn alle individuele bomen aan te klikken en te bekijken. Ook is het mogelijk meldingen te doen via deze kaart.

Kijk op knij.nl of scan de QR-code om de kaart te bekijken.

Praktische informatie digitale wandeling

De app IVN ROUTES is gratis te downloaden in de Google Play Store en in de Apple Store. Deze route heet "fruitbomenroute" en ook het downloaden van routes is gratis.

Alle routes uit de IVN route-app zijn offline te gebruiken (er is geen internetverbinding nodig) nadat de route is gedownload. Voor het downloaden van een route is wel een internetverbinding nodig. Tijdens het lopen/fietsen moet de GPS functie aan staan om te zien waar je op de route bevindt.

De route is op de smartphone te volgen.

Door op het scherm je vingers uit elkaar te bewegen, kun je de kaart vergroten, dan is de route gemakkelijker te volgen. Onderweg "ploppen" automatisch routetpunten op. Daarin vind je informatie en foto's.

De route is in totaal 12 km lang en bestaat uit twee lussen; een korte van 4.5 km en een langere van 7.5 km. Beide lussen beginnen en eindigen op het Podium in IJsselstein. Dat is in het centrum van IJsselstein naast de tramhalte "Binnenstad IJsselstein". Daar kun je ook gemakkelijk je fiets kwijt en de auto (niet gratis) parkeren.

RECREATIE LANDSCHAP ROSENBOOM

Kamperen midden in de Lopikerwaard. Ruime plaatsen. Verwarmd sanitair. Verhuur van kano's en fluisterboten. Wandel- en fietsroutes. Uitkijktoren. Gasterij. Oplaadpunt.

www.recreatielandschaprosenboom.nl

Benedeneind Zuidzijde 283A • Benschop

**Bel met Kees: 06-13712125 of met Lenie: 06-22865608
(b.g.g.: Marjolein: 06-18032051)**

Digitale wandeling langs fruitcollectie

In IJsselstein staat de grootste openbare fruitcollectie van Nederland! Het gaat om verschillende soorten fruitbomen zoals appels, peren, kersen en pruimenbomen, maar ook hazelaars en notenbomen. Er staan ongeveer 2000 fruitbomen verspreid over de wijken. Een groot deel hiervan is zeer zeldzaam. Dat betekent, dat er alleen nog van deze IJsselsteinse bomen nieuwe bomen kunnen worden opgekeweekt. Je blijkt dus vlakbij een unieke fruitcollectie te wonen. Dan wil je die wellicht ook graag een keer gaan bekijken. Om dat wat gemakkelijker te maken is er een wandeling langs een groot deel van de collectie gemaakt, die je met je smartphone kunt lopen. (Praktische informatie hierover vind je aan het eind van dit artikel). En op dit moment is de route extra aantrekkelijk, want veel bomen staan in bloei. De wandeling is in totaal 12 km lang en bestaat uit twee lussen; een korte van 4.5 km en een langere van 7.5 km. Beiden beginnen en eindigen op het Podium in IJsselstein. Als je in korte tijd veel fruitbomen wil bekijken is de korte lus de beste keuze. Deze route loopt door Zenderpark langs vele fruitbomen en boomgaarden. De namen van de fruitbomen staan vaak op bordjes aan de voet van de stam, maar kun je ook vinden op de fruitkaart van Klimaatneutraal IJsselstein op de homepage van www.knij.nl

Het is aangenaam lopen over vrije voetpaden en leuke vlonderpaden. Onderweg zie je veel hoogstambomen, zowel peren als appels. Daarnaast ook rekken met leiperen en leiappels. De bomen staan vaak in oude boomgaarden, die bewaard gebleven zijn bij de bouw van Zenderpark. Langs het hele "Bloesempad" staan in de grasvelden links en rechts hoogstamappels. Als het fruit rijp is, mag je het plukken en opeten. Dat geeft de wandeling weer een andere dimensie. Als het fruit aan de bomen hangt zijn de verschillende fruitbomen gemakkelijk uit elkaar te houden. Ook in deze bloesemtijd is dat relatief gemakkelijk. Perenbloesem is helemaal wit en de peer bloeit vaak in begin april. De appel bloeit meestal iets later, eind april. De bloemen van de appelbloesem zijn aan de buitenzijde roze en aan de binnenzijde meestal wit, maar soms roze. Kersen bloeien ook vroeg en de bloemen zijn wit of roze, maar de meeldraden zijn langer dan bij de appel en de peer. De rest

van het jaar kun je de appel en de peer het best onderscheiden aan de bladeren. Een appelboom heeft zacht blad met een licht getande bladrand. De onderzijde van het blad is behaard en de nerven zijn goed zichtbaar. Een perenboom heeft een ovaal en glimmend blad met een vrijwel gave rand. Het blad is niet behaard en de nerven zijn minder goed zichtbaar. De kers herken je aan de schors. Die is bruin/grijs met horizontale banden. Wil je verder wandelen en meer fruitbomen zien, dan is de langere lus een optie. Deze loopt door de andere wijken van IJsselstein. Je komt dat langs een aantal bijzondere tuinen en projecten. Zoals de Groente- en beleeftuin de Hooghe Camp, de wijktuin Achterveld en Groenvliet, de hazelaarroute van Klimaatneutraal IJsselstein, de pluktuin Poortdijk en de historische kruidentuin. Maar natuurlijk zijn er onderweg ook veel fruitbomen en boomgaarden.

Kortom er valt veel te zien en te beleven. Heb je de wandelschoenen al aan?

door Loes Truijens

Loes is actief lid van Instituut voor Natureducatie en Duurzaamheid (IVN). Zij is betrokken bij diverse werkgroepen binnen IVN Nieuwegein, IJsselstein en omstreken. Meerdere IVN wandelroutes in deze regio zijn door Loes gemaakt. Verder is zij redactrice van het Zeggeblad en doet de natuurgidsopleiding van het IVN.

foto's van boven naar beneden: appel, peer, kers

Een appelboom heeft zacht blad met een licht getande bladrand. De onderzijde van het blad is behaard en de nerven zijn goed zichtbaar.

Een perenboom heeft een ovaal en glimmend blad met een vrijwel gave rand. Het blad is niet behaard en de nerven zijn minder goed zichtbaar.

De kers herken je aan de schors. Die is bruin/grijs met horizontale banden.

Daken gezocht voor zoveel mogelijk zon op dak

Het Zonnecollectief Lopikerwaard is binnen de gemeenten IJsselstein, Montfoort, Lopik en Oudewater op zoek naar geschikte daken voor “Zon op dak” projecten. Als we een dak beschikbaar krijgen, gaan we na of we er een energieproject op kunnen realiseren. Tenzij een dak niet geschikt blijkt, of te afgelegen ligt. Dat kan op vele manieren. Het dak kan in eigen beheer gehouden worden en wij kunnen u daarbij ontzorgen met alles wat er voor komt kijken. Wij huren het dak van u als Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom bij grootschalig zon-projecten, of we richten een Coöperatie op die kleinschalige zon-projecten opzet in het kader van de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE), waarbij we vooral inwoners met een kleine beurs willen helpen.

Wat voor daken komen voor ons allemaal in aanmerking?

- Gemeentelijke daken: overheidsgebouwen, brandweer, sporthallen
- Scholen: basisscholen, middelbare scholen, gymzalen
- Instellingen: zorginstellingen met grote daken en hoog energieverbruik
- Bedrijven op bv. industrieterreinen met grote daken en hoog energieverbruik
- Winkels: supermarkten, bouwmarkten, winkelcentra met grote daken en hoog energieverbruik
- Agrariërs: boeren en tuinders met grote stallen en meer dakoppervlak dan zij zelf nodig hebben
- Vastgoedeigenaren: met grote gebouwen, een huurder met hoog energieverbruik en meer dakoppervlak dan zij zelf nodig hebben voor energieopwekking

Heb je een mooi dak voor zonne-energie? Wil je daar voor jezelf iets mee doen? Wil je dat dak misschien beschikbaar stellen voor energieopwekking? Wij nemen dan contact op om te

zien of het dak geschikt is en te bespreken hoe je het zelf kunt gebruiken of onder welke voorwaarden wij er gebruik van kunnen maken.

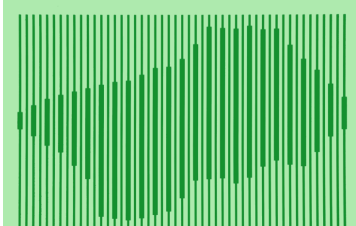
Gemeenten

De vier gemeenten horen in onze ogen het goede voorbeeld te geven en hun daken geschikt te maken voor zonnepanelen voor zichzelf of deze beschikbaar te stellen aan hun inwoners. In alle Raadsvergaderingen over de energietransitie is aangegeven dat eerst alle daken vol moeten om te kunnen voldoen aan het Klimaatakkoord. De gemeenten beschikken over een groot aantal daken: gemeentehuis, gemeentewerf, kantoren, sporthallen, bibliotheken, brandweerkazernes, politiebureaus, schoolgebouwen. Vrijwel allemaal geschikt voor zonnepanelen. Een aantal gemeenten heeft inmiddels het goede voorbeeld gegeven en hun daken voor eigen gebruik vol gelegd met zonnepanelen. Het is voor gemeenten wel goedkoper om hun burgers te laten investeren in plaats van dit zelf te doen. Daarnaast gaat hier een grote stimulerende werking van uit.

Werk je bij de gemeente of ben je bestuurder? Willen jullie de daken eventueel beschikbaar stellen aan de inwoners?

Scholen

Zowel basisscholen als voortgezet onderwijs komen in aanmerking voor zon op dak projecten: veel grote platte daken, meestal midden in een woonwijk, of aan de rand daarvan. Veel interactie met de omgeving en veel lokale betrokkenheid. Allemaal ingrediënten voor een succesvol zonne-energie project. Soms is het energieverbruik gunstig voor eigen zonnepanelen, vaak ook niet. We onderzoeken samen met de schoolleiding de mogelijkheden en kiezen het meest gunstige scenario.

Belangstelling?
[duurzaamlopikerwaard.nl/
 zonne-energie/](https://duurzaamlopikerwaard.nl/zonne-energie/)

*foto: de grootste zonnestroom-
 installatie van Zonnecollectief
 Lopikerwaard gerealiseerd voor
 Intratuin IJsselstein*

Zit je in de directie van een school? Wil je het dak eventueel beschikbaar stellen aan de buurt?

Bedrijven

Veel bedrijfsterreinen op de industrieterreinen in Montfoort, Lopik, IJsselstein en Oudewater staan vol prachtige gebouwen met platte daken die prima geschikt zijn voor zonne-energie. Soms hebben bedrijven een te laag energieverbruik om zelf een zinvolle investering te doen. Soms hebben eigenaren helemaal geen zin zelf in zonnepanelen te investeren. Stel dan het dak beschikbaar aan buurtbewoners. Gewoon omdat het kan en omdat het een mooi gebaar is naar de maatschappij die dat enorm zal waarderen.

Ben je eigenaar van een bedrijf met een geschikt dak? Wil je weten wat de mogelijkheden voor je eigen bedrijf zijn? Wil je het dak eventueel beschikbaar stellen aan de buurt? Neem contact met ons op.

Agrariërs

Boerschuren en stallen zijn vaak de meest geschikte locaties voor opwek van zonne-energie. Veel agrarische ondernemers hebben zelf reeds via het Zonnecollectief Lopikerwaard geïnvesteerd in zonnepanelen, omdat het voor hen rendabel is. Wij hebben ze daarbij volledig ontzorgd met de diensten die we daarvoor hebben. Soms is er nog voldoende dak over voor buurtgenoten.

Soms heeft een agrariër geen zin of mogelijkheid een extra lening te moeten afsluiten. Wij kijken graag met u naar de mogelijkheden die er zijn bij de bank, maar ook bij andere fondsen. Veel daken bij agrariërs om ons heen zijn nog leeg. Kijk eens samen met het zonnecollectief Lopikerwaard naar de mogelijkheden die er zijn.

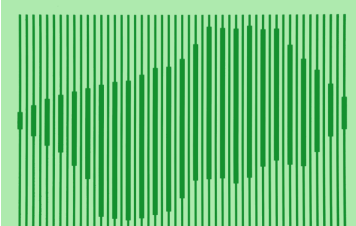
Stel bijvoorbeeld het dak beschikbaar aan buurtbewoners. Gewoon omdat het kan en omdat het een mooi gebaar is dat enorm zal worden gewaardeerd.

Ben je eigenaar van een agrarisch bedrijf met een geschikt dak? Wil je dat eventueel beschikbaar stellen aan de buurt? Wil je weten wat de mogelijkheden zijn voor je bedrijf?

Instellingen

Veel zorginstellingen beschikken over grote gebouwen met grote platte daken. In veel gevallen is het eigen energieverbruik zodanig, dat investeren in zonne-energie niet rendabel is. Dan is het een prachtige kans om deze daken beschikbaar te stellen aan de inwoners van de buurt. Dat is niet alleen de juiste duurzame beslissing, maar levert ook veel goodwill op en draagt bij aan de verduurzaming van het gebouw.

Ben je lid van het management of directie van een instelling? Wil je het dak eventueel beschikbaar stellen aan de buurt?

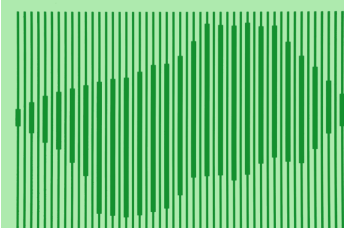

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Herman de Man

Herman de Man (1898-1946) is vooral bekend door zijn roman *Het wassende water*, die als televisieserie enkele malen met groot succes is herhaald. In zijn boeken gaf De Man een indringend beeld van de streek rond Oudewater, de polders en hun godsvruchtbare boerenbevolking.

Zijn eigen leven reikte verder dan het polderland. Als zoontje van een armelijke Joodse koopman ontwikkelde hij zich tot een onstuimige jongeman, die rooms-katholiek werd, met zijn joodse vrouw een groot gezin stichtte en een van de bekendste Nederlandse schrijvers van literaire streekromans werd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte hij voor Radio Oranje in Londen en werd hij omroepster van de Curaçaose Radio-omroep. Na de bevrijding moest hij accepteren dat zijn vrouw en vijf van zijn kinderen in Auschwitz waren vermoord. In 1946 kwam De Man om het leven bij een vliegtuigongeluk op Schiphol. Zijn laatste en twintigste boek was *'Geiten'*, uit 1940.

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Ontdek de polder en beleef de verhalen

Herman de Manmaand

8 juli - 8 augustus 2021

Voor wie zich wil onderdompelen in het werk, het leven en het landschap van schrijver Herman de Man kan van 8 juli t/m 8 augustus zijn hart ophalen. Er zijn vier fietstochten door de mooie Lopiker- en Krimpenerwaard die langs plekken uit zijn leven en werk voeren. Onderweg kunt u afstappen voor leuke activiteiten, informatie, eten en drinken.

Herman de Man

Schrijver Herman de Man (1898-1946) is geboren in Woerden, woonde onder meer in Benschop en Oudewater en Gouda. Bijna alle romans spelen zich af in het gebied tussen de rivieren Lek, Hollandsche IJssel en Vlist. In zijn jeugd moest hij met zijn vader mee de boeren langs om spullen te verkopen. Hij smulde van de verhalen van de boeren en de knechten. Later werden zij figuranten in zijn streekromans. De Man wist als geen ander de sfeer, de mentaliteit, de kenmerken van de Lopiker- en Krimpenerwaard van begin 19^e eeuw te beschrijven. Hij geeft in zijn romans de boerenbevolking een eigen stem en uit de beschrijvingen blijkt zijn liefde voor het landschap. Delen van het landschap zijn nu nog herkenbaar, ondanks de ruilverkavelingen, de schaalvergrotingen bij de boerenbedrijven, dijkverzwaringen en veranderd wegennet.

Fietsroutes

Er zijn vier fietsroutes die door het zogenaamde Land van Herman de Man lopen. Van IJsselstein tot Gouda, van Woerden naar Schoonhoven. Op heel veel plekken in de Lopiker- en Krimpenerwaard is Herman de Man terug te vinden. Omdat hij er gewoond heeft, omdat die plekken een rol hebben gespeeld in één van zijn boeken, omdat daar de opnames voor de televisieserie *'Het Wassende Water'* hebben plaats

gevonden. Onderweg kan men afstappen voor informatie over de ontwikkeling van het prachtige landschap, over de cultuurhistorische achtergrond van de boerderijen, over de toekomstplannen voor het platteland in deze streek. In de periode 8 juli t/m 8 augustus zijn er verschillende activiteiten in de Lopiker- en Krimpenerwaard.

Programma 8 juli t/m 8 augustus 2021

Biograaf Gé Vaartjes opent de Herman de Manmaand op donderdag 8 juli met het levensverhaal van Herman de Man. Tenminste, als de Covid-maatregelen dit toestaan. Initiatiefnemers Gerda Hoogendijk en Lyanne de Laat gaan er van uit dat tegen die tijd weer één en ander mogelijk is, maar houden wel een slag om de arm. Ze werken samen met verschillende organisaties en personen die op de een of andere manier 'iets' hebben met Herman de Man. Bijvoorbeeld de Historische Kring IJsselstein, die in een korte Herman de Manwandeling met gids o.a. over de beroemde Paardenlaan gaan en het beeldje van Sjef en Jochem passeren. Het Stadsmuseum Woerden stelt de informatiezuil 'Boeren van Nu' beschikbaar. In Gouda kan je deelnemen aan een literaire stadswandeling. Onderweg op de fiets word je gepasseerd door paardenkoetsen met authentiek gerij of door oldtimer trekkers. In Oudewater staat een rondleiding langs Herman de Manlocaties met gids op de agenda, alsmede een tocht met een fluisterboot over de Linschoten met hapjes en drankjes onderweg, de beklimming van de St. Michaelstoren vergezeld door passages uit het boek "Kinderjaren". Ook komt er een boelhuis (openbare verkoping, waarvan de opbrengst naar De Zonneloem gaat) op een boeren erf in Haastrecht, een vertelvoorstelling van 'Het Wassende Water', een lezing van

architectuurhistoricus Arien Heering die passages uit Het Wassende Water en werken van Haagse Schoolschilders met elkaar verbindt.

Men kan enkele locaties uit de televisieserie bezoeken voor een terugblik op de totstandkoming van deze serie: Wapen van Linschoten, boerderij Kromwijk in Cabauw of boerderij Watersnoodt zelf aan de Hoenkoopse Buurtweg die model stond in het boek 'Het Wassende Water'.

Verhalen schrijven en luisteren

Naast het activiteitenprogramma is er ook aandacht voor de literaire kant. Het Wassende Water stond vroeger nog op de literatuurlijst van middelbare scholen. Maar de belangstelling voor streekromans in zijn algemeenheid en de bekendheid van het werk van Herman de Man is al jaren tanende. Het taalgebruik van Herman de Man is bloemrijk en soms in dialect, zijn schrijfstijl beschouwend, en zijn verhalen spelen zich af in lang verleden tijd. Daar moet je even aan wennen. Voor kennismaking met de schoonheid van De Mans' taal- en schrijfstijl zijn de volgende activiteiten in gang gezet:

- Een voorleesmarathon met de 10 verhalen uit "De barre winter van 90" door Historisch Ontmoetingspunt Schoonhoven. De afleveringen zijn

terug te zien op YouTube.

- Een dictee met zinnen uit het oeuvre van Herman de Man
- Een workshop streekverhalen schrijven
- Een verhalen-schrijfwedstrijd

Hoe het begon

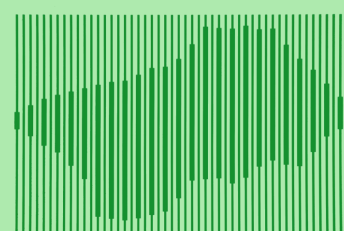
Het idee voor de Herman de Manmaand kwam uit de koker van Lyanne de Laat en Gerda Hoogendijk. Lyanne is verbonden aan Stichting Het Platteland. Deze stichting organiseert plattelands-evenementen, zoals de verlichte proeverijenroute Utrechtse Waarden. Gerda is verhalenvertelster en maakte voor haar afstuderen een vertelvoorstelling van de roman 'Het Wassende Water'. Gaandeweg raakte ze steeds enthousiaster over het werk van Herman de Man.

In 2019 bleek dat meerdere culturele instanties zich afzonderlijk bezig hielden met Herman de Man. Een aantal dingen vielen samen, zoals een kleine tentoonstelling in de bibliotheek in Oudewater, de onthulling van het geres-taureerde grafmonument van Herman de Man en het gegeven dat het Stads-museum van Woerden voor de tentoonstelling Boeren van Toen het werk van Herman de Man als uitgangspunt had genomen. Met de Herman de Manmaand tracht dit tweetal het verleden en de actuele tijd samen te brengen in recreatieve, culturele, culinaire en andere leuke activiteiten. Sommige hebben een directe link naar zijn werk, andere weer met een knipoog. De maand wordt van 8 juli t/m 8 augustus georganiseerd.

Houd de Facebookpagina in de gaten voor de laatste ontwikkelingen. Een website is in aantocht. Daar kan je de fietsroutes en activiteiten terugvinden en reserveringen doen.

Wil je meedoen met een activiteit tijdens de Herman de Manmaand of heb je zelf nog een idee, meld je dan bij Lyanne de Laat van Stichting Het Platteland, tel.: 06-30013037, email: hetplattland@gmail.com

„ Het taalgebruik van Herman de Man is bloemrijk en soms in dialect, zijn schrijfstijl beschouwend, en zijn verhalen spelen zich af in lang verleden tijd. Daar moet je even aan wennen. „

Werkgroep Behoud Lopikerwaard

Zaterdag 20 maart jl. tijdens de Landelijke Opschoondag, werd er door 32 vrijwilligers in totaal 195 kilo vuil uit de Lopikse uiterwaarden van de Lek gehaald. Hulde!

***Ben je op zoek naar
een hypotheek die
past bij jouw
situatie?***

***Bel 0348 -559 559 of mail
financieel.advies@rabobank.nl***

Kom maar op met de toekomst

**Gratis
hypotheek
oriëntatie
gesprek**

Rabobank